

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2014–2016

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Lukáš Kohút

Vybrané aspekty zahraničních misí AČR

Praha 2016

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Marie Hamplová Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER FULL-TIME STUDIES

2014-2016

DIPLOMA THESIS

Lukáš Kohút

Selected aspects of AČR foreign operations

Prague 2016

Diploma Thesis Work Supervisor: PhDr. Marie Hamplová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Lukáš Kohút

Poděkování

Rád bych poděkoval PhDr. Marii Hamplové, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a ochotu. Dále bych rád poděkoval mjr. Ing. Pavlu Kohútovi a Zdeňce Kohútové, bez jejichž znalostí, zkušeností a podpory by tato práce nemohla vzniknout.

Anotace

Diplomová práce se zabývá působením ozbrojených sil a prostředků Armády České republiky v zahraničních misích. Rozebírá vybrané aspekty, kterými jsou vznik a vývoj krizové a bezpečnostní krizové situace vedoucí k organizaci zahraniční mise, subjekty účastnící se řešení zmíněných situací a působících na zahraničních misích, strategický význam místního obyvatelstva a konkretizuje působení ozbrojených sil a prostředků Armády České republiky na příkladové misi SFOR II.

Klíčová slova

AČR, bezpečnostní krizová situace, krizová situace, mezinárodní organizace, místní obyvatelstvo, prostor odpovědnosti, zahraniční mise.

Annotation

The diploma thesis concerns usage of the armed forces and instrument of the Army of the Czech Republic in a foreign missions. It is describing choosen aspects of origins and development of emergency and safety situation leading to creation of a foreign mission by participating subjects which are solving the emergency and safety situation. The diploma thesis is also focusing on a strategic importance of local residents and it is concretizing participation of the Armed forces of the Czech Republic on exemplary mission SFOR II.

Keywords

AČR, area of responsibility, crisis, foreign operations, international organisation, local residents, safety crisis.

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ARMÁDA ČESKÉ REPUBLIKY	11
2 KRIZOVÁ SITUACE	13
2.1 Uměle vyvolaná krizová situace	18
2.2 Strategický význam obyvatelstva	22
3 BEZPEČNOSTNÍ KRIZOVÁ SITUACE	26
4 SUBJEKTY BEZPEČNOSTNÍ KRIZOVÉ SITUACE	32
4.1 OSN	34
4.2 NATO	35
4.3 OBSE.....	38
4.4 EU.....	39
4.5 WHO.....	42
4.6 Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce.....	42
4.7 Další mezinárodní organizace.....	44
5 LEGISLATIVA ZAHRANIČNÍCH MISÍ AČR	47
6 VYSLÁNÍ AČR DO ZAHRANIČNÍCH MISÍ	50
6.1 Technické zabezpečení zahraničních misí	54
7 PŮSOBENÍ AČR V PROSTORU ODPOVĚDNOSTI	60
7.1 Interakce s místním obyvatelstvem.....	62
8 UKONČENÍ PŮSOBENÍ AČR	73
ZÁVĚR	75
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	79
SEZNAM ZKRATEK	84
SEZNAM PŘÍLOH	86

ÚVOD

Aktuálnost tématu a jeho volba.

Zvolené téma je velmi aktuální vzhledem ke snaze řešit lokální krizové situace pomocí mezinárodních sil, ve kterých se ve stále rostoucí míře angažují ozbrojené síly a prostředky Armády České republiky (AČR) a vzhledem k předpokládanému budoucímu vývoji.

Je třeba zdůraznit, že k řešení většiny krizových situací velkého rozsahu, je vždy povolána armáda. Teprve až po stabilizování celkové situace mohou na místě začít působit humanitární organizace. Zahraniční politika České republiky není primárně zaměřena na vytváření a organizování zahraničních operací, které jsou součástí mezinárodního úsilí působícího na nedemokratické režimy zemí po celém světě ani na budování strategických pozic, obchodních odbytišť nebo zdrojů nerostných surovin mimo své vlastní území. Avšak velmi aktivně se Česká republika podílí na aktivitách svých spojenců, účastní se mezinárodních operací a prosazuje společné zájmy. Na působení ozbrojených sil a prostředků AČR v mezinárodních operacích je třeba vynaložit vysoké finanční prostředky, které jsou kompenzovány zvyšováním prestiže, přístupem k vojenským technologiím vyspělejších spojenců (to se projevuje přejímáním vzorů vojenských prostředků) a zlepšováním zahraničních vztahů.

Ukončení krizové situace, nastolení mírových podmínek a obnova přijatelných životních podmínek jsou klíčové činnosti, které jsou vykonávány mezinárodními ozbrojenými silami. Mezinárodní kontingenty tak dočasně přebírají roli zástupců veřejné správy a po obnově konkrétní oblasti předávají veřejnou správu zástupcům místního obyvatelstva. Součástí mezinárodních ozbrojených sil je AČR, popřípadě ČSLA (Československá lidová armáda), od roku 1990, kdy byla poprvé nasazena v zahraničí v rámci spojených mezinárodních sil – nasazena byla v operacích Pouštní štít a Pouštní bouře v Perském zálivu.

V době psaní této práce se od roku 1990 ozbrojené síly a prostředky AČR zúčastnily 40 zahraničních misí v 15 zemích po celém světě. Jedním z důvodů volby tématu „Vybrané aspekty zahraničních misí AČR“ je profesní zaměření autora této práce.

Současný stav problematiky a odborná literatura.

V současné době se ozbrojené síly a prostředky AČR účastní 8 zahraničních misí v 8 různých státech a to formou bojových jednotek, vojenských poradců a specialistů působících v nejvyšších vrstvách velitelské organizační struktury.

Působení AČR v jednotlivých zahraničních misích je podrobně a komplexně popsáno v publikacích nakladatelství Ministerstva obrany České republiky AVIS (Agentura vojenských informací a služeb). Vzhledem k zaměření této práce jsou nejvýznamnějšími autory Jaroslav Roušar, Petr Majer a Jana Růžičková, kteří píší své publikace ve spolupráci s Ministerstvem obrany České republiky. Jaroslav Roušar a Petr Majer se zabývají profesionální armádou České republiky v obecné rovině a jejími mezinárodními souvislostmi. Jana Růžičková je bývalá ředitelka kanceláře Generálního štábu Armády České republiky a bývalá účastnice zahraničních misí AČR a díky tomu její publikace obsahují velké množství zajímavých postřehů a souvislostí se současnými zahraničními misemi.

Cíl diplomové práce

Cílem této práce je charakteristika bezpečnostní krizové situace a jejího řešení aktivním zastavením konfliktu a organizace kroků, které slouží k opětovnému zajištění mírových podmínek a obnovení konkrétní oblasti. Jednotlivé aspekty a obecné poznatky budou konkretizovány na působení AČR v příkladové zahraniční misi SFOR II v Bosně a Hercegovině.

Stanovení hypotéz

Hypotéza č. 1: Působení ozbrojených sil a prostředků je nezbytné pro obnovu oblasti, která byla zasažena bezpečnostní krizovou situací.

Hypotéza č. 2: Podpora místního obyvatelstva a navázání přátelských vztahů s místním obyvatelstvem jsou klíčovými aspekty při plnění konkrétních úkolů a obnově konkrétní oblasti Armádou České republiky v rámci mezinárodní zahraniční mise.

Splnění cíle této práce a verifikace hypotéz budou prezentovány v závěrečné kapitole této práce.

Aplikované vědecké metody

Při získávání informací byly použity především tyto vědecké metody:

- rešerše primárních a sekundárních pramenů.

Při zpracovávání dat byly použity tyto vědecké metody:

- komparace,
- analýza dat,
- dedukce.

TEORETICKÁ ČÁST

1 ARMÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

Armáda České republiky (AČR) je zřízena zákonem č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky. Jejím hlavní úkolem je obrana České republiky proti vnějšímu napadení a plnění úkolů, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků České republiky o společné obraně.¹

AČR je hlavní subjekt, který realizuje obranné cíle České republiky. V rámci strategických zásad NATO jsou, společně i jednotlivě, neustálou a účinnou přípravou rozvíjeny operační nezávislost a umění součinnosti vzdušných a pozemních sil a dalších součástí AČR; je součástí integrované vojenské struktury NATO, obranných systémů, operačních a civilních nouzových plánování, organizačních a procedurálních aspektů jaderných konzultací a společných operací a cvičení. AČR je připravována k samostatné, nebo v součinnosti se spojenci, účinné reakci na všechny bezpečnostní krizové situace vojenského a nevojenského charakteru. Současně se její vycvičené, logisticky soběstačné a mobilní síly podílejí na mírových operacích vedených mezinárodním společenstvím.²

Od 1. ledna 2005 disponuje Česká republika plně profesionální armádou. Základní vojenskou službu ukončili poslední vojáci 22. prosince 2004. Vojenskou základní a civilní službu zrušila novela branného zákona, která byla schválena Poslaneckou sněmovnou České republiky 24. září 2004 a Senátem České republiky 4. listopadu 2004. Současná a platná právní úprava stanovuje, že branná povinnost bude obnovena pouze a jen během přímého ohrožení státu nebo během válečného stavu. Současná AČR je organizována a řízena v rámci účelné dostatečnosti, který vyplývá ze skutečných

¹ MVČR. *Portál veřejné správy* [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=48030&recShow=10&nr=219~2F1999rpp=15#parCnt>

² ROUŠAR, J. *Česká republika a její profesionální armáda*. 1. vyd. Praha: MOČR-AVIS, 2006, s. 73. ISBN 80-7278-344-0.

důsledků plnohodnotného členství České republiky v NATO a Evropské unii. I s výrazně nižším početním stavem personálu, vzhledem k ukončení základní vojenské a civilní služby, si AČR zachovává nebo i zvyšuje bojovou hodnotu svých vojenských součástí a bojovou připravenost, a to díky modernizaci, mobilitě, novému členění a většímu prostoru pro výcvik profesionálů.³

AČR je jednou z hlavních součástí ozbrojených sil a prostředků České republiky, mezi které dále patří Hradní stráž a Vojenská kancelář prezidenta republiky. Na vrcholu organizační struktury AČR se nachází generální štáb, pod jehož kompetence dále spadají – Pozemní síly AČR (jsou určeny k plnění úkolů na území České republiky i mimo něj); Vzdušné síly AČR (jsou určeny k zabezpečení suverenity a obranyschopnosti vzdušného prostoru České republiky); Vojenská akademie (je určena k výcviku a vzdělávání profesionálního personálu AČR), které jsou podřízena výcviková a resortní vzdělávací zařízení Ministerstva obrany České republiky.⁴

³ ROUŠAR, J. *Česká republika a její profesionální armáda*. 1. vyd. Praha: MOČR-AVIS, 2006, s. 75-77. ISBN 80-7278-344-0.

⁴ ROUŠAR, J. *Česká republika a její profesionální armáda*. 1. vyd. Praha: MOČR-AVIS, 2006, s. 79-125. ISBN 80-7278-344-0.

2 KRIZOVÁ SITUACE

Pro správný výzkum vzniku krizových situací je třeba základní příčiny jejich vzniku rozdělit na dva druhy: „*krizová situace, která vznikla z přirozených příčin a krizová situace, která byla vyvolaná uměle.*“⁵ V případě uměle vyvolané krizové situace jde o její úmyslně řízený vznik. Tato kapitola souvisí s tématem práce tak, že k úspěšnému řešení extrémních projevů krizových situací je vždy povolána armáda, ať se již jedná o krize domácí či zahraniční. Bez zásahu armády existuje možnost, že dojde ke zhroucení systému veřejné správy, který na místě zasaženém krizí nemá příležitost fungovat.⁶

Nejprve se tato kapitola bude zabývat krizovými situacemi vzniklými z přirozených příčin. Při určité intenzitě vzájemného působení přírodních jevů může nastat stav (krizová situace), kdy je třeba vynaložit obrovské úsilí, aby byl tento stav vrácen zpět do snesitelných podmínek. Situace je vyhodnocena jako krizová vůči člověku, kterého nepříznivě ovlivňuje. Takovéto situace, vznikající působením přírodních podmínek, jsou označovány jako krize především proto, že na obyvatelstvo v daném prostoru působí přímým ohrožením života a přerušením základního spojení s okolním světem. Takováto krizová situace obvykle nezpůsobuje pouze nedostatek základních zdrojů a služeb, ale i další, vzájemně se násobící, problémy. Vzájemně se násobící problémy lze považovat za druh multiplikace – vzájemné násobení nebo řetězová reakce – kdy nedostatek pitné vody a základních hygienických prostředků a potřeb způsobí vznik epidemie.

⁵ ANTONOVÁ, B. Možnosti krizového řízení veřejnou správou. In: Sborník příspěvků z mezinárodní doktorské vědecké konference INPROFORUM Junior 2010. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Ekonomická fakulta, 2010, s. 17-22. ISBN 978-80-7394-226-7.

⁶ MAJER, P. *Armáda České republiky a zahraniční mise*. Praha: MOČR, 2003, s. 25. ISBN 80-7278-183-9.

Tato epidemie je následně velmi těžko zvládnutelná, což je způsobeno nedostatkem léků kvůli výpadkům v zásobování a přetížeností místního nemocničního personálu a nedostatkem zdravotnických kapacit v zasažených oblastech. Takovýto multiplikační efekt je hodnocen, z hlediska obyvatel v postižené oblasti, jako velmi závažný a velmi často je k jeho zvládnutí vyžadována okamžitá pomoc zvenčí.⁷

Nejobvyklejší přirozenou příčinou krizové situace je například výrazná a velmi rychlá změna klimatických podmínek, která může způsobit více velmi vážných následků – povodně, plošné požáry, sesuvy půdy atd. Tyto přirozené příčiny, v oblastech zasažených krizovou situací, jsou tvořeny podnebnými podmínkami (dlouhotrvající sucha nebo naopak silné deště), pohybem litosférických desek (zemětřesení), vulkanickou činností sopek nebo jiným přirozeným způsobem. Přirozené příčiny, způsobující přírodní jevy, mají nejčastěji podobu jednotlivých katastrof, ve kterých dominuje konkrétní přírodní jev – například zemětřesení, povodně, vulkanická činnost, vlny tsunami nebo tropické cyklony. Posledně uvedený přirozený jev, tropický cyklon, je v různých částech světa označován odlišně - cyklon, hurikán nebo tajfun. Toto označení se však nevztahuje k případu tornád, která jsou zařazována do samostatné skupiny jevů. V konkrétních geografických oblastech dochází ke konkrétním, lépe řečeno specifickým, přírodním jevům. Oblasti ležící na okraji litosférických desek jsou specifické svou častou seizmickou aktivitou, jejímž výsledkem může být zemětřesení (Japonsko, Kalifornie, Írán), vznik vln tsunami (nejčastěji vznikají v oblasti Tichého oceánu) nebo vulkanická činnost. Oblasti ležící v monzunovém klimatu či oblastech prudkých dešťů jsou nejčastěji postihovány povodněmi či velkými sesuvy půdy.⁸

Typickým přirozeným důsledkem působení přírodních jevů, které způsobují krizovou situaci, je ztráta přístřeší nebo ztráta celé obyvatelné oblasti, zhoršený přístup k pitné vodě nebo její úplný nedostatek. S nedostatkem vody pak souvisí například neúroda zemědělských plodin a tím pádem nedostatek základních potravin v dané

⁷ ŠTOREK, J. *Příručka pro krizové řízení v ČČK*. Praha: Úřad ČČK, 2000, s. 32.

⁸ CHRISTIANSEN, M.G. *Humanitarian Intervention: Legal and Political Aspects*. Copenhagen: Danish Institute of International Affairs, 1999, s. 11. ISBN 87-90681-21-5.

oblasti a další rychle se násobící a ovlivňující se důsledky. Projev takovéto krize se nazývá „*přírodní pohroma*“⁹, což je nejširší pojmenování krizové situace, která vznikla působením přirozených příčin. Mezi přírodní pohromy patří živelné pohromy, které jsou způsobovány přírodním elementem – živlem. Ještě před vznikem moderních věd byly jako živelné pohromy chápány povodně, zemětřesení, vznik požárů a jiné živelné pohromy. Přírodní síly však dokáží způsobit mnohem různorodější škálu jevů - například seismická aktivita nezpůsobuje pouze zemětřesení, ale i vlny tsunami nebo vulkanickou aktivitu.¹⁰

Speciální skupinou přírodních pohrom jsou pohromy, které jsou tvořeny přirozeným, náhodně ovlivněným nebo neúmyslným průběhem. U těchto pohrom nemusí být objevena konkrétní příčina a intenzita působení konkrétních jevů je různá. Na tuto problematiku lze aplikovat teorii chaosu nebo efekt mávnutí motýlího křídla. Avšak pro potřeby této práce stačí rozlišovat samovolné působení přirozených jevů nebo složitý výsledek a různé úmyslné či neúmyslné zasahování do těchto jevů. Samovolně působícími jevy je například déšť, bouře na moři či vichřice. Složitým výsledkem působení přirozeného jevu spolu s úmyslným či neúmyslným zásahem nějakého faktoru může být rozsáhlý požár v městské zástavbě, letecké neštěstí nebo přemnožení zvířecích škůdců či rozšíření epidemie. Touto problematikou se, z hlediska vlastnických vztahů a majetkového práva, zabývá i pojišťovnictví, kde se užívá termín *vis maiori* - boží zásah. Tento termín se používá v případě nejednoznačně interpretovaných nebo člověkem nenaprogramovaných příčin.¹¹ Pohromy lze rozdělit podle různých hledisek do několika skupin.

Z hlediska délky trvání pohrom:

- „*krátkodobé*“
- „*trvalé*“¹²

⁹ ŠTOREK, J. *Příručka pro krizové řízení v ČČK*. Praha: Úřad ČČK, 2000, s. 38.

¹⁰ ŠTOREK, J. *Příručka pro krizové řízení v ČČK*. Praha: Úřad ČČK, 2000, s. 38.

¹¹ ŠTOREK, J. *Příručka pro krizové řízení v ČČK*. Praha: Úřad ČČK, 2000, s. 39-42.

¹² REKTOŘÍK, J. *Krizový management ve veřejné správě: Teorie a praxe*. Praha: Ekopress, 2004, s. 112. ISBN 978-80-8611-983-0.

Z hlediska výskytu pohrom:

- „*endemické (vyskytují se pouze v konkrétní oblasti),*
- *ojedinělé (vyskytují se náhle, bez předchozího výskytu),*
- *opakující se (periodický výskyt),*
- *častý/trvalý (v souvislosti s trvalými změnami klimatu, například rozšiřující se poušť nebo tání ledovců).*“¹³

Z hlediska bezprostřednosti pohrom:

- „*bezprostřední (záplava nebo požár konkrétní oblasti),*
- *pohroma s přeneseným účinkem (rozšiřováním pouště se snižuje úrodnost půdy a tím dochází k nedostatku potravin).*“¹⁴

Na posledním dělení lze vidět návaznost jednotlivých pohrom na vznik krizové situace. Jedním z nejvýznamnějších členění pohrom je dle jejich intenzity. Nejméně vystupňovanou pohromou je označována nehoda nebo nešťastná souhra náhod. Nejzávažší projev pohromy, která působí na lidstvo v celoplanetárním měřítku, se nazývá apokalypsa. Je nutné brát v úvahu i tuto eventualitu, vzhledem k ničivým aspektům jevů ve vesmíru stejně jako k fyzikálním jevům na planetě, které je lidstvo schopno způsobit samo – schopnosti lidstva ovládat biologické, chemické a především jaderné zbraně. Z hlediska rozměrů planety Země je účinek těchto zbraní na apokalypsu zcela dostačující. V tomto případě našťastí platí, že ačkoli je člověk schopen takový jev (použití biologické, chemické nebo jaderné zbraně) způsobit, je především schopen tyto jevy ovládat a zabraňovat jim.¹⁵ Pro tuto práci je důležité definovat pohromy především z hlediska jejich následků, protože dosahují extrémních projevů důsledků.

¹³ REKTOŘÍK, J. *Krizový management ve veřejné správě: Teorie a praxe*. Praha: Ekopress, 2004, s. 112. ISBN 978-80-8611-983-0.

¹⁴ REKTOŘÍK, J. *Krizový management ve veřejné správě: Teorie a praxe*. Praha: Ekopress, 2004, s. 113. ISBN 978-80-8611-983-0.

¹⁵ KUBAL, M. *Válka o Irák očima tří českých reportérů*. Praha: Volvox Globator, 2003, s. 256-258. ISBN 80-7207-506-3.

Nejničivějšími účinky se však nejčastěji projevují takové pohromy, jejichž důsledky se vystupňují „ve správný okamžik“. To nastává v případě, kdy se na sebe ideálně naváží jednotlivé faktory (sucho, porucha hasící techniky, přeskupení záchranných sil), které znásobí závažnost důsledků a pokud je pohroma zcela neočekávaná a není na ni nikdo připraven.¹⁶

Na sebe navazující a vzájemně se násobící pohromy a jejich faktory dále velmi výrazně zhoršují krizovou situaci, dále zhoršují důsledky krizové situace a velmi komplikují řešení takovéto krizové situace. Mnohdy je řešení krizové situace zkomplikováno do takové míry, že lidské a materiální zdroje státu, na jehož území došlo k vyhrocení krizové situace, nejsou dostatečné. V tomto případě je pak naléhavě vyžadována rychlá a komplexní pomoc ze zahraničí – nejčastěji sousedních států, zasáhnout ovšem může i internacionální organizace. Komplexní pomocí rozumíme jak vyslání záchranných a zdravotnického personálu se vším vybavením, tak odeslání humanitárních dodávek. V první řadě se zajišťuje zásobování pitnou vodou či odeslání technologických zařízení k úpravě užitkové vody na pitnou, základní potraviny, zdravotnický materiál a léky a v neposlední řadě vybavení pro přežití při ztrátě obyvatelného a funkčního zázemí (polní lehátka a příkrývky, stany, polní kuchyně, prostředky na vytápění a podobně). Zahraniční pomoc se však neváže pouze ke krizovým situacím, které byly extrémně vyhroceny působením na sebe navazujících příčin a jejich faktorů. Vztahuje se i na takové krizové situace, které vznikly působením jedné konkrétní příčiny, avšak působí v takovém rozsahu a takovou silou, že její důsledky neumí postižený stát sám zvládnout. Co se týče zahraniční pomoci, je velmi důležité, aby byla poskytnuta včas, to znamená co nejdříve. Mezinárodní reakce na různé krizové situace by měly být pružné a zároveň by jejich forma měla co nejlépe odpovídat potřebám vzniklým v místě krizové situace. V evropském prostoru funguje tato humanitární spolupráce většinou velmi dobře.

¹⁶ REKTOŘÍK, J. *Krizový management ve veřejné správě: Teorie a praxe*. Praha: Ekopress, 2004, s. 85. ISBN 978-80-8611-983-0.

Humanitární konvoje bývají plánovány ještě před očekávaným vyhocením závažné krizové situace. Tato pomoc je poté zahraničním státům nabídnuta a obvykle se čeká pouze na pozvání humanitární pomoci postiženým státem.¹⁷

V této práci není důležité přesně definovat pojmy živelná nebo přírodní pohroma. Tato práce neklade důraz na příčiny krizových situací, které vznikly přirozeným způsobem, ale zabývá se řešením bezpečnostního faktoru v místě vzniklé krizové situace. Bezpečnostní krize se projevuje působením člověka, který užívá násilí a zbraně vůči obyvatelstvu, ale i státním složkám, v místě krizové situace. Naším cílem tedy není stanovit stupnici, pomocí které bychom hodnotili vývoj krizové situace, ale sledovat průběh, který vede ke konfliktu – bezpečnostní krizi. Přirozeně vzniklá krize, z hlediska celosvětového fungování lez říci běžným způsobem, velmi často vyústí do krize bezpečnostní. Bezpečnostní krizovou situací, pro tuto práci, je působení násilného a ozbrojeného lidského faktoru, nikoli nebezpečné působení přírodních faktorů. Toto platí především pro uměle vyvolané krizové situace, ale i pro ty krizové situace, které původně vznikly z přirozených příčin, avšak multiplikace nepříznivých projevů je výsledkem naprogramování člověkem, to znamená, že jde o záměrné násobení nepříznivých podmínek a faktorů dle určitého programu, který má pak v dané oblasti vyvolat velmi nepříznivé důsledky a tím pak přeneseně působit potíže centrální vládě.¹⁸

2.1 Uměle vyvolaná krizová situace

Během zkoumání příčin uměle vyvolané krizové situace je zcela klíčové zjistit motiv tohoto konání. Základní otázkou tedy je *qui bono*, tj. komu nejvíce prospěje vyvolání krizové situace. Zájem na působení krizových situací v konkrétních oblastech mají obvykle konkrétní zájmové skupiny. Obecné působení krizové situace vůči člověku je vždy negativní, přesto existují lidé nebo skupiny lidí, kteří mají zájem krizové situace vyvolávat, protože se tím dostanou do výhodného postavení vůči ostatním. Takové jednání je obvykle trestným činem, to jest pro společnost

¹⁷ CHRISTIANSEN, M.G. *Humanitarian Intervention: Legal and Political Aspects*. Copenhagen: Danish Institute of International Affairs, 1999, s. 25-29. ISBN 87-90681-21-5.

¹⁸ LINHART, P. *Ochrana obyvatelstva a terorismus: distanční opora*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009, s. 96-98. ISBN 978-80-7395-165-8.

nebezpečným a nežádoucím jednáním. Pokud k tomuto jednání dochází v rámci ideologie, je jedna strana přesvědčena o správnosti svého jednání, zatímco druhá ho považuje za nežádoucí. Pokud je takovéto jednání systematicky vyvíjeno neveřejnou a neoficiální mocí, jednotlivcem či skupinou jednotlivců, lze takové jednání podle konkrétních kritérií považovat za špionáž, terorismus, diverzi, sabotérství atd.¹⁹

Při zkoumání českého prostředí vychází najevo, že komunističtí představitelé (od svého nástupu k moci roku 1948 až do jejich pádu roku 1989) na základě výše zmíněných kritérií úmyslně vykonstruovali víceméně paranoidní, a často nesmyslné, obžaloby proti nepohodlným osobám. Nepohodlnými osobami byly osobnosti, které narušovaly víru v absolutní správnost a neomylnost a podřývaly autoritu totalitního režimu, resp. vlády lidu. Tito lidé byli velmi často obviňováni ze špionáže a to z toho důvodu, protože za špionáž šel pravomocně odsouzenému udělit trest smrti. Státní aparát se tak mohl zcela legálně, navíc s velkou pompou a zinscenovaným představením pro obyvatelstvo, nepohodlných osob zbavit. Zinscenované soudní procesy pak sloužily k vyvolání vlny strachu a manipulaci národa. „Obyčejní“ lidé pak bez námitek uznávali autoritu vlády a často byli zmanipulováni do té míry, že s odsouzením obžalovaných a jejich trestem smrti ve většině případů souhlasili. Dnešním náhledem lze toto jednání státu klasifikovat jako státní teror nebo oficiální teror.²⁰

Vždy ovšem záleží na tom, co je cílem dané ideologie. Co je pro jedny správné a ušlechtilé jednání, to je pro druhé nesprávné. Dokud jednatel nebo skupina jednotlivců prosazují zájmy ve prospěch konkrétní ideologie, bude daná ideologie hodnotit jejich chování pozitivně bez ohledu na to, jaká pravidla a jaké normy bylo třeba porušit nebo obejít. Tento princip je vystižen známým rčením účel svěťí prostředky. Pokud vyvolání krizové situace v dané oblasti zvýší motivaci obyvatelstva ke spolupráci, zvýší nespokojenost s oficiální vládou nebo zastraší obyvatelstvo na potřebnou míru, pak je takové jednání ideálním prostředkem zájmové skupiny.

¹⁹ LINHART, P. *Ochrana obyvatelstva a terorismus: distanční opora*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009, s. 103. ISBN 978-80-7395-165-8.

²⁰ *Moc má jméno šibenice* [dokument]. Režie Jiří Šindar. ČR, Česká televize, 2013.

Důvodem způsobení nebo alespoň ovlivnění krizové situace je dosažení konkrétních zájmů dané zájmové skupiny. To vede skupiny i jednotlivce k neustálému vyvolávání krizových situací, přestože tím způsobují škody, ztráty a útrapy.²¹

Hlavním účelem zájmové skupiny je narušit chod veřejné správy a destabilizovat danou oblast tak, aby ji bylo možné zpětně získat pod kontrolu. Z tohoto hlediska jde o to, jak co nejefektivněji změnit podmínky obyvatelstva v dané oblasti, obvykle k horšímu. Nejefektivnější metodou je izolace dané oblasti od okolního světa v co nejvyšší míře, například přerušením přístupu k dodávkám energie, potravinám nebo pitné vodě. Tohoto cíle dosahují jednotlivé zájmové skupiny, dle svého charakteru, dvěma způsoby. Buď využívají hrubou sílu – jako je letecké bombardování, pěchotní blokáda, dělostřelecké ostřelování nebo diverzní útoky – nebo volí prosté „utažení kohoutu“, v případě, že se jedná o zájmovou skupinu (nebo stát) s energeticky vyděračským potenciálem. To se týká především dodávek elektrické energie, zemního plynu a ropy. Tato práce se pak nejvíce zaměřuje na vznik bezpečnostního konfliktu, tedy krizové situace, během které je využíváno zbraní a násilí k usmrcování, zraňování a především donucování obyvatelstva v dané oblasti. Podle intenzity této krizové situace pak rozlišujeme válku, občanskou válku, nepokoje a další podobné konflikty.²²

Nejefektivnějším prostředkem pro vyvolání krizové situace, a zároveň nejméně finančně náročným, je použití náboženské, etnické nebo politické manipulace. Tento prostředek byl použit právě v Bosně a Hercegovině“ *„V Sarajevu lidé po léta žili v jednom městě v míru a souladu, jezdili stejnou tramvají (mimochodem vyrobenou v Československu), pracovali společně v úřadech a továrnách. A pak to začala občanská válka, ničení a zabíjení...“*²³ Toto není jediný případ, kdy můžeme pozorovat obecnou platnost poznatku, že spor dvou malých, menšinových skupin může často vést k vyvolání významného lokálního konfliktu v dané oblasti. Jedná se o využití politické

²¹ LINHART, P. *Ochrana obyvatelstva a terorismus: distanční opora*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009, s. 105. ISBN 978-80-7395-165-8.

²² LINHART, P. *Ochrana obyvatelstva a terorismus: distanční opora*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009, s. 107-109. ISBN 978-80-7395-165-8.

²³ ROUŠAR, J. *Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO)*. Praha, MOČR, 2002, s. 17. ISBN 80-7278-156-1.

manipulace, která vyvolává nacionální vášně a podněcuje k etnické a třídní nenávisti. Nejčastější metodou této manipulace je ovlivnění chování a názorů na základě subjektivního a často velmi zkresleného výkladu historie. Nejlépe se interpretuje dávná historie, kterou si již nikdo z žijících lidí v dané oblasti nemůže sám pamatovat.²⁴

Modus operandi destabilizace cílové oblasti je velmi široký a frekventovaný a liší se podle konkrétních zájmů daných zájmových skupin v daných oblastech. Obecně však lze říci, že se vždy jedná o velmi extrémní zásah do životního standartu obyvatelstva - ohrožení základních potřeb obyvatelstva jako jsou přístup k pitné vodě a základním potravinám, dostupnost základních energií a paliv, dostatek léčiva bezpečné útočiště. Pro efektivní spuštění multiplikačního efektu celé krizové situace je třeba tento zásah udržet po dostatečně dlouhé období.²⁵

Velmi účinnou metodou je tzv. koloniální metoda. Dlouhodobé přerušení zásobování nebo plnění základních lidských potřeb s oblibou uplatňovaly koloniální velmoci vůči těm koloniím, které neprojevovaly podřízenost centrální vládě tak, jak od nich bylo očekáváno. Nebylo tedy možné očekávat přirozené zhoršení lokálních podmínek, ale bylo nutno je co nejdříve a s co největším důrazem narušit - tedy krizovou situaci zcela úmyslně vyvolat a zvláště v těch případech, kdy vývoj koloniálního panství neustále směřoval k větší a větší míře autonomie. V případě kolonií bylo dostačující způsobit krizovou situaci umělým vyvoláním jedné konkrétní příčiny, například zastavením dodávek obilí do oblasti s nevhodnými podmínkami pro pěstování zemědělských plodin. Nedostatek této základní komodity a její stále naléhavější potřeba byl velmi efektivní manipulační nástroj, jak přimět obyvatelstvo i vedení dané oblasti k podřízenému chování, dle představ centrální vlády. Obrovská efektivita této metody spočívala v tom, že danou komoditu nebylo možno získat nikde jinde, než právě zásobováním od centrální vlády.

²⁴ LINHART, P. *Ochrana obyvatelstva a terorismus: distanční opora*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009, s. 155. ISBN 978-80-7395-165-8.

²⁵ LINHART, P. *Ochrana obyvatelstva a terorismus: distanční opora*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009, s. 160. ISBN 978-80-7395-165-8.

V takovém případě jde o obnovení místní správy s návazností na centrální vládu. Tato koloniální metoda zároveň zajistila udržení odbytiště a strategické obchodní pozice.²⁶

Zájmové skupiny se navzájem odlišují v několika základních aspektech - mírou legality, sociálním zázemím, hierarchickým uspořádáním a organizační strukturou a metodami, které využívají k dosahování svých cílů. Pro potřeby této práce lze rozdělit zájmové skupiny do čtyř kategorií:

- „vláda,
- podnikatelské subjekty,
- povstalci,
- skupina organizovaného zločinu.“²⁷

Obecně lze říci, že cíle jednotlivých kategorií se shodují. Téměř vždy se jedná o získání nadvlády nad konkrétním územím ve prospěch zájmů dané kategorie, tj. ovládnutí zdrojů pro vlastní fungování dané kategorie, získání politické a ideologické převahy atd.²⁸

2.2 Strategický význam obyvatelstva

Obyvatelstvo je základem každého státu, a proto je zároveň tím nejideálnějším subjektem k jeho destabilizaci. Armáda potřebuje zajištění v silném a loajálním obyvatelstvu a to především na okupovaných územích. Nejvýrazněji se tato potřeba projevila během Třicetileté války (1618-1648). Ozbrojené síly ve všech formách (pravidelná armáda, invazní a okupační síly, partyzánské a povstalecké bojůvky atd.) a velikostech potřebují podporu místního obyvatelstva ve všech formách - daně, potraviny, zvířata (jezdecká, tažná i domácí) a aktuálně motorová vozidla (dvoustopé

²⁶ CHRISTIANSEN, M.G. *Humanitarian Intervention: Legal and Political Aspects*. Copenhagen: Danish Institute of International Affairs, 1999, s. 33. ISBN 87-90681-21-5.

²⁷ MAJER, P. *Armáda České republiky a zahraniční mise*. Praha: MOČR, 2003, s. 32. ISBN 80-7278-183-9.

²⁸ MAJER, P. *Armáda České republiky a zahraniční mise*. Praha: MOČR, 2003, s. 33. ISBN 80-7278-183-9.

i jednostopé motocykly; nákladní, terénní i osobní vozidla; autobusy), zemědělské stroje a jiné. Odedávna, při různých krizových situacích a válečných konfliktech, ozbrojené síly zabavují a následně sami využívají výše zmíněné civilní prostředky. Mohou je zabavovat jak v obsazených a okupovaných oblastech, kdy se jedná o získávání válečné kořisti, tak na domácím území, kdy jsou tyto civilní prostředky vykupovány a v některých krizových a extrémních případech zabavovány bez náhrady. Z historie známe i případy, kdy bylo obyvatelstvu vydáváno oficiální potvrzení o provedeném záboru civilních prostředků. Ozbrojené síly také potřebují pomocné pracovní síly (nejčastěji k manuálním pracím), rekruty pro doplnění základního stavu mužstva, náhradní ubytování v civilních objektech a další formy pomoci, které více či méně ulehčují ozbrojeným silám úsilí v místě působnosti.²⁹

Zatímco ozbrojené síly, které usilují o svou vlastní stabilizaci (byly destabilizovány náročnými přesuny, úbytky, válečnými operacemi) místní obyvatelstvo velkou měrou vyčerpávají, stabilizované ozbrojené síly se mohou plně soustředit na udržování míru a stabilizování situace v oblasti svého působení tak, aby neumožnily další vývoj krizové situace a konfliktu (úplná demilitarizace v oblasti působnosti). Hlavní předpoklad ozbrojených sil usilujících o stabilizaci konkrétní oblasti je jejich vlastní stabilita, tj. musejí být logisticky soběstačné a nezávislé.³⁰ „*Vojáci nemohou udržovat pořádek, pokud nemají boty na nohách, kabáty na tělech a jídlo v žaludcích.*“³¹

V období, kdy neprobíhá žádný konflikt ani krizová situace, je podpora obyvatelstva stejně důležitá jako v krizových obdobích. Ozbrojené síly by měly vždy usilovat o příznivé mínění veřejnosti, které ovlivňuje prestiž ozbrojených sil a jejich rozpočet, od čeho se dále odvíjí kvalita těchto složek. Proto je třeba si uvědomovat velmi důležitou úlohu domácího obyvatelstva i obyvatelstva v místě působení krizové situace během umělého vytváření krizových situací i během jejich řešení.³²

²⁹ VOSKA, M. *Válečné právo*. 2015, roč. 18, č. 6, s. 12-14. ISSN 1211-801X

³⁰ VOSKA, M. *Válečné právo*. 2015, roč. 18, č. 6, s. 12-14. ISSN 1211-801X

³¹ TSOURAS, P. G. *Slovník vojenských citátů*. Praha: Baronet, 2007, s. 144. ISBN 978-80-7384-048-8.

³² VOSKA, M. *Válečné právo*. 2015, roč. 18, č. 6, s. 12-14. ISSN 1211-801X

Pro ovládnutí dané oblasti je důležité a zásadní dosáhnout významné podpory místního obyvatelstva, respektive je třeba získat jeho autoritu. Toho lze dosáhnout především manipulací a metodami ovlivňující veřejné mínění (emoce, obavy a nálady ve veřejném měřítku).³³

Posuzování motivů a činnosti zájmových skupin z hlediska jejich morálnosti a etiky je vždy velice relativní, úzus posuzování je vždy ovlivněn místem, dobou a historicko-sociálním kontextem. Tato práce se ovšem takovým posuzováním zabývat nebude, je však důležité poukázat na to, že zájmové skupiny získávají autoritu obyvatelstva různými způsoby a získání této autority je základní podmínkou k ovládnutí konkrétního území. S tím také souvisí obecné pravidlo, že v oblasti, která byla ovládnuta ozbrojenou silou, tato ozbrojená síla později přebírá vládu. Existují však i situace, kdy je stav permanentního konfliktu či krizové situace – záměrně udržovaný konkrétními mocenskými silami nebo zájmovými skupinami – jedinou možností udržení konkrétní oblasti pod kontrolou, ať už tyto zájmové skupiny navzájem spolupracují nebo naopak soupeří.³⁴

Britský polní maršál sir Gerald Templer, který se nejvíce proslavil poražením povstání guerilly v Malajsii (1952-1954), prohlásil³⁵: „*Džungle byla neutralizována.*“³⁶ „*Svou operaci směřující k získání přízně obyvatelstva nazval bojem o srdce a mysl. Toto označení se vžilo pro snahu získat si podporu obyvatelstva v boji proti povstalcům.*“³⁷

³³ ROUŠAR, J. *Česká republika a její profesionální armáda*. Praha: MOČR, 2006, s. 35. ISBN 80-7278-344-0

³⁴ LINHART, P. *Ochrana obyvatelstva a terorismus: distanční opora*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009, s. 168-171. ISBN 978-80-7395-165-8.

³⁵ MÜNCHOV, S. *The Benefits of Civilian-Military Cooperation*. 2015, roč. 6, č. 2, s. 48-52. ISSN 2166-322X

³⁶ MÜNCHOV, S. *The Benefits of Civilian-Military Cooperation*. 2015, roč. 6, č. 2, s. 48-52. ISSN 2166-322X

³⁷ MÜNCHOV, S. *The Benefits of Civilian-Military Cooperation*. 2015, roč. 6, č. 2, s. 48-52. ISSN 2166-322X

Výše zmíněná koncepce se dodnes používá a označuje se za doktrínu „získávání mysli a srdcí“ a je to základní metoda, která se používá k budování a zlepšování vztahů s místním obyvatelstvem. Zároveň však nejde pouze o propagandistickou a ideologickou pomoc, ale o skutečnou a praktickou podporu. Používání této doktríny lze pozorovat u týmů SAS (Special Air Service) – britské speciální jednotky – které v rámci plnění misí předávaly místnímu obyvatelstvu léky. Z hlediska materiální pomoci jsou léky váhově a objemově velmi nenáročné, v dané oblasti se nedají vyrobit z místních zdrojů a uspokojují jednu z nejvyšších priorit člověka – uzdravení člověka nebo přímo záchranu jeho života.³⁸

³⁸ McNAB, A. *Okamžitá akce*. Frýdek-Místek: Alpress, 1997, s. 52. ISBN 80-7218-036-3.

3 BEZPEČNOSTNÍ KRIZOVÁ SITUACE

Bezpečnostní krizové situace tvoří zvláštní skupinu uměle vytvořených krizových situací, během nichž je ohroženo místní obyvatelstvo použitím násilí, zbraní nebo vojenských prostředků. Bezpečnostní krizová situace pak způsobuje další důsledky krizových situací, mimo jiné i kolaps systému veřejné správy.³⁹

Hlavním rysem bezpečnostní krizové situace je použití zbraní, které primárně slouží k donucování, zraňování nebo přímé likvidaci obyvatelstva. Použití zbraní může mít hromadný nebo individuální charakter. Dále jsou rozlišovány zbraně podle intenzity jejich použití na použití proti jednotlivci, skupině nebo velké skupině osob a celé populaci na konkrétním území. Samostatnou kategorií pak tvoří zbraně hromadného ničení, které nezpůsobují pouze přímou škodu, ale i vedlejší škody kvůli svým chemickým, biologickým nebo jaderným vlastnostem (NBC - nuclear, biological, chemical). Pro tyto vlastnosti mají tyto zbraně velmi ničivý účinek nejen na zdraví a život člověka, ale také na majetek a životní prostředí.⁴⁰

Charakter bezpečnostních krizových situací je posuzován podle jejich příčin, subjektu a rozsahu. Z hlediska příčin lze rozlišit dva typy bezpečnostních krizových situací:

- *„Uměle vyvolané krizové situace, jejichž příčiny a následky jsou přímo naprogramované nebo zásadně ovlivněné, tedy způsobené člověkem v konkrétní a předvídané posloupnosti a souvisejí přímo se subjekty krizových situací.“*

³⁹ LINHART, P. *Ochrana obyvatelstva a terorismus: distanční opora*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009, s. 26. ISBN 978-80-7395-165-8.

⁴⁰ LINHART, P. *Ochrana obyvatelstva a terorismus: distanční opora*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009, s. 33. ISBN 978-80-7395-165-8.

- „Krizová situace, která původně vznikla působením přirozených příčin, ale zapůsobil zde lidský element se záměrem danou krizovou situací vystupňovat s určitým záměrem.“⁴¹

S tímto rozdělením souvisejí důvody k rozpoutání nebo vystupňování bezpečnostní krizové situace. Zájmové skupiny, které způsobují takový vývoj (nebo se snaží krizovou situaci k takovému vývoji naprogramovat), mají zásadní zájem na vzniku bezpečnostní krizové situace a prostřednictvím jejího působení dosahují svých cílů. Krizové situace vytvářejí pozitivní podmínky (například oslabení vládních ozbrojených sil) nebo přímo záminky (například demonstrace neschopností vlády řešit v dané oblasti krizovou situaci).⁴²

Subjektem bezpečnostních krizových situací je člověk. Vzhledem k tomu, že se shoduje subjekt, který používá násilí a subjekt, který se stává obětí takového jednání, jde o „ohrožení člověka člověkem“. Nejpostiženějším subjektem bezpečnostní krizové situace je vždy místní obyvatelstvo, které je zasaženo jak z územního hlediska, tak z hlediska nevyhraněnosti a různorodosti vzhledem k útočným a obranným operacím. Uživatelem násilí a zbraní jsou velmi často zájmové skupiny, které mají k těmto prostředkům a jejich užívání jednoznačně vymezený vztah – jedná se o skupiny s davovým charakterem nebo o jednotku s přísnou organizační strukturou. Nejextrémnějším projevem bezpečnostní krizové situace, co se týče důsledků a složitosti nápravy, je zapojení se obyvatelstva do bojů nebo působení násilí. Během občanských nepokojů nebo občanské války pak nejde oddělit místní obyvatelstvo od ozbrojených sil, což extrémně zvyšuje složitost nápravy oficiálními silami.⁴³

Zásadním problémem, z hlediska řešení a nápravy, není pouze nenávisť obyvatelstva k místním zájmovým skupinám (vzhledem k jeho různorodosti), ale i k dalším zájmovým skupinám zapojeným do řešení konfliktu, kterými jsou, ve většině případů,

⁴¹ LINHART, P. *Ochrana obyvatelstva a terorismus: distanční opora*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009, s. 38. ISBN 978-80-7395-165-8.

⁴² LINHART, P. *Ochrana obyvatelstva a terorismus: distanční opora*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009, s. 38-40. ISBN 978-80-7395-165-8.

⁴³ POPOV, J. *The Risk From Returness*. 2015, roč. 6, č. 2, s. 61-63. ISSN 2166-322X

zahraniční kontingenty. Řešení, i když může být velmi obtížně prosaditelné, je postupná demilitarizace, rekonstrukce veřejné správy a uzavírání dohod mezi místním obyvatelstvem a zájmovými skupinami. Tyto činnosti jsou významně podporovány mezinárodními humanitárními organizacemi, zvláště když je třeba existenčně zajistit místní obyvatelstvo, avšak proniknutí pomoci těchto organizací k místnímu obyvatelstvu je možné pouze tehdy, je-li progresivně utlumen bezpečnostní konflikt v oblasti působení – v případě většiny bezpečnostních krizových situací, které nelze vyřešit diplomatickou cestou – jde o vyslání stabilizačních ozbrojených sil. Diplomatičká jednání jsou prvním krokem při snaze řešit bezpečnostní krizovou situaci, mohou předejít nepříjemným následkům při řešení situace ozbrojenými silami, a jsou jistě velmi důležitá a potřebná, avšak stejně důležitými a potřebnými se stávají vojenské operace v případě neúspěchu diplomatických jednání. Řešení v podobě zásahu vojenských ozbrojených sil je řešením extrémním, avšak zcela odpovídajícím v případě stejně extrémně vyhocených důsledků bezpečnostní krizové situace. Nevojenské sbory a ozbrojené síly, jako je policie, plní úlohu pořádkových jednotek pouze při závažných projevech bezpečnostní krizové situace a jen zcela výjimečně jsou vysílány do zahraničí. Samostatnou kategorií pak představuje vysílání zvláštních jednotek, které během bezpečnostní krizové situace plní velmi specifické a konkrétní úkoly v malém měřítku.⁴⁴

Dále se bude tato práce zbývat řešením bezpečnostních krizových situací pomocí mezinárodních ozbrojených (tzv. stabilizačních) sil, což se dá označit jako mírová okupace. Toto označení je chápáno pozitivně jak z hlediska mezinárodního konsensu, tak z hlediska pomoci a péče o místní obyvatelstvo. V tom lze spatřit hlavní rozdíl oproti agresivnímu a okupačnímu úsilí chápanému v negativním smyslu slova. Řešení bezpečnostní krizové situace je především o aktivním přístupu.

⁴⁴ POPOV, J. *The Risk From Returness*. 2015, roč. 6, č. 2, s. 61-63. ISSN 2166-32

K vyřešení vyhrocené bezpečnostní krizové situace jsou přijímána opatření a jsou organizovány návratné kroky k obnově původních klidových podmínek. K tomu patří i zvýšení životní úrovně obyvatelstva a obnova systému veřejné správy. Takto lze definovat veřejno-správní a humanitární působení vojenských ozbrojených sil.⁴⁵

Objektivně lze říci, že řešení bezpečnostních krizových situací je přijatelnější, než jejich ignorování a ve většině případů to přináší úlevu a pomoc postiženému místnímu obyvatelstvu. V některých případech je ovšem vyslání ozbrojených stabilizačních sil pouze protichůdným řešením vzhledem k vyvolání krize. Motivace pro řešení krizové situace je založena na záměrech a cílech iniciujících zájmových skupin. Způsob řešení bezpečnostní krizové situace volíme podle toho, jakého výsledku chceme dosáhnout. Proč má někdo zájem vyřešit bezpečnostní krizovou situaci v konkrétní oblasti? Proč někdo podstupuje značná finanční rizika a lidské oběti? Argument diplomatického nebo ideologického důvodu řešení krizové situace, který je obecně shrnut termínem „mezinárodní pomoc“, není dostatečný, a proto je třeba formulovat základní soubor konkrétních důvodů⁴⁶:

- *„Příležitost získat nového spojence do společenství národů (EU, OSN, NATO).*
- *Možnost získání kontroly nad závislým územím (v rámci bezpečnostního dozoru nebo mírové okupace) či umístění základny kontrolované vlastními ozbrojenými silami.*
- *Uklidnění poměrů v oblasti působení pro obchodní účely.*
- *Následné prosazování vlastních hospodářských produktů, podniků a technologií (v rámci hospodářské pomoci).*
- *Budování mezinárodních vztahů v oblasti působení vzhledem k předchozí pomoci a budování a zlepšování mezinárodních vztahů s organizacemi a spojenci, kteří se podílejí na řešení bezpečnostní krizové situace.“*

⁴⁵ LINHART, P. *Ochrana obyvatelstva a terorismus: distanční opora*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009, s. 47. ISBN 978-80-7395-165-8.

⁴⁶ MAJER, P. *Armáda České republiky a zahraniční mise*. Praha: MOČR, 2003, s. 44-46. ISBN 80-7278-183-9.

- *Snížení celkových nákladů na protimigrační, celní a obrannou politiku vzhledem k oblasti působení. S tím souvisí i návrat migrantů do jejich původních oblastí.*
- *Získávání bojových zkušeností vlastních ozbrojených sil.*
- *Likvidace oblastí, které poskytují útočiště protivníkům (například mise Enduring Freedom v Afghánistánu).“⁴⁷*

Humanitární pomoc či mezinárodní úsilí velmi často zahrnuje také ekonomické a politické nástroje států, které se na řešení bezpečnostní krizové situace podílí. Nicméně humanitární pomoc patří mezi nejvhodnější způsoby ovlivňování postoje místního obyvatelstva poskytnutím zdravotnické péče, potravin a přístřeší.⁴⁸

Před zahájením řešení bezpečnostní krizové situace a aplikací prostředků k jejímu řešení je třeba si uvědomit celkový rozsah krizové situace:

- *„Krizová situace lokálního rozsahu (řešení se účastní místní pořádkové síly).*
- *Krizová situace celostátního rozsahu (řešení se účastní státní/centrální ozbrojené síly).*
- *Krizová situace mezinárodního rozsahu (řešení se účastní mezinárodní ozbrojené síly).“⁴⁹*

Jedná se o „dosah“ bezpečnostní krizové situace. Dokud jsou k řešení dané bezpečnostní krizové situace nasazovány ozbrojené síly centrální vlády, jedná se o krizovou situaci celostátního dosahu. Pokud jsou k řešení dané bezpečnostní krizové situace nasazeny jednotky mezinárodních organizací nebo mnohonárodnostní kontingenty zahraničních ozbrojených sil, jedná se o krizovou situaci mezinárodního dosahu.

⁴⁷ MAJER, P. *Armáda České republiky a zahraniční mise*. Praha: MOČR, 2003, s. 46-50. ISBN 80-7278-183-9.

⁴⁸ CHRISTIANSEN, M.G. *Humanitarian Intervention: Legal and Political Aspects*. Copenhagen: Danish Institute of International Affairs, 1999, s. 40. ISBN 87-90681-21-5.

⁴⁹ CHRISTIANSEN, M.G. *Humanitarian Intervention: Legal and Political Aspects*. Copenhagen: Danish Institute of International Affairs, 1999, s. 43. ISBN 87-90681-21-5.

Tato práce se zaměří pouze na bezpečnostní krizové situace mezinárodního rozsahu, k jejichž řešení jsou, v rámci mezinárodního úsilí, nasazovány prostředky a síly AČR.⁵⁰ Na řešení krizové situace lze nahlížet z hlediska typu poskytované pomoci:

- *„Zdravotní péče – zajištění ošetrovatelské a lékařské péče, distribuce léků, školení místního zdravotnického personálu.*
- *Zajištění zdrojů pitné vody a dodávek základních potravin.*
- *Zajištění ubytování a základních hygienických podmínek – zřizování uprchlických táborů, učení místního obyvatelstva základním hygienickým návykům, humanitární pomoc v širším měřítku.*
- *Zajištění bezpečnosti – bojové a zabezpečovací operace, postupná demilitarizace oblasti působení, pravidelné prohlídky a zřizování check-pointů.“⁵¹*

Při vzniku bezpečnostní krizové situace jde v první řadě o zajištění bezpečnosti, avšak neméně důležitým faktorem je i existenční zajištění místního obyvatelstva. Toto zajištění musí být vždy součástí řešení krizové situace, pokud nám jde zároveň o stabilizaci a zajištění dané oblasti a nejedná se o čistě útočnou operaci, která by měla za cíl přímo ohrožit místní obyvatelstvo. K největším vojenským operacím, které byly zaměřeny na represálie vůči místnímu civilnímu obyvatelstvu, s cílem destabilizovat danou oblast a oslabit vliv centrální vlády, docházelo během druhé světové války. Vzhledem k četnosti operací jsou výše uvedené typy poskytované pomoci běžnou praxí a lze z toho vyvodit velmi důležitou strategickou úlohu místního obyvatelstva při destabilizaci i opětovné stabilizaci dané oblasti.⁵²

⁵⁰ CHRISTIANSEN, M.G. *Humanitarian Intervention: Legal and Political Aspects*. Copenhagen: Danish Institute of International Affairs, 1999, s. 43-45. ISBN 87-90681-21-5.

⁵¹ ŠTOREK, J. *Příručka pro krizové řízení v ČČK*. Praha: Úřad ČČK, 2000, s. 111.

⁵² ŠTOREK, J. *Příručka pro krizové řízení v ČČK*. Praha: Úřad ČČK, 2000, s. 102-124.

4 SUBJEKTY BEZPEČNOSTNÍ KRIZOVÉ SITUACE

Na každou vzniklou krizovou situaci zahraniční státy reagují vzhledem ke svému členství a poskytované podpoře mezinárodním organizacím. Jednotlivé státy se v otázkách zahraniční politiky podporují a jejich jednání je charakteristické mírou a formou podpory, kterou poskytují. V koncepcích zahraniční politiky se odrážejí také ambice a vzájemné reálné postavení jednotlivých států.⁵³

Předkládací zpráva Vlády České republiky k Návrhu na působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v letech 2015-2016 s výhledem na rok 2017 uvádí: „*Předkládaný materiál je výsledkem úzké koordinace mezi rezorty ministerstev obrany a zahraničí, což zajišťuje vyvážení ambicí zahraniční politiky ČR s jejími vojenskými a ekonomickými schopnostmi a možnostmi. Materiál stanovuje mandát pro působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v celkem devíti operacích NATO, Evropské unie a MFO (Multinational Force and Observers) v Evropě, Asii a Africe, a to v celkovém počtu do 664 osob v roce 2015 a do 739 osob v roce 2016. Podle předkládaného návrhu prioritním pro AČR i v následujících letech zůstane působení v Afghánistánu, kde se v rámci operace Resolute Support předpokládá pokračovat ve výcviku příslušníků Afghánské národní armády a Afghánské národní policie a v ochraně spojeneckých vojsk. Nadále se předpokládá i působení příslušníků AČR na Balkáně, konkrétně v Kosovu a Bosně a Hercegovině a prodlužuje se i nasazení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v operaci MFO na Sinajském poloostrově a ve výcvikové misi Evropské unie v Malijské republice. V roce 2016 se také očekává již čtvrté zapojení AČR do ochrany vzdušného prostoru některé z členských zemí NATO, které nedisponují stíhacím letectvem. ČR se bude i nadále aktivně podílet na opatřeních NATO přijímaných v souvislosti s ruskou agresí proti Ukrajině. Jedním z konkrétních opatření bude i vojenský příspěvek ČR do nově vytvářených Sil velmi vysoké pohotovosti NATO (Very High Readiness Joint Task Force, VJTF). V první polovině roku 2016 bude ČR zapojena do Bojového uskupení EU, které pod vedením Polska*

⁵³ CHRISTIANSEN, M.G. *Humanitarian Intervention: Legal and Political Aspects*. Copenhagen: Danish Institute of International Affairs, 1999, s. 49. ISBN 87-90681-21-5.

vytvoří země Visegradské skupiny, a v druhé polovině roku 2016 pak do Bojového uskupení EU vedeného Německem. Působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích bude hrazeno z rozpočtové kapitoly Ministerstva obrany v předpokládané výši 1,47 mld. Kč v roce 2015 a 1,71 mld. Kč v roce 2016.⁵⁴

Subjekty, které se obvykle zapojují do řešení krizových situací, jsou mezinárodní organizace, které mají v tomto ohledu mnoho zkušeností a umí vyvíjet své úsilí správným směrem. Každá jednotlivá mezinárodní organizace reaguje na bezpečnostní krizovou situaci svým specifickým způsobem a uplatňuje konkrétní soubor nástrojů, vzhledem ke svým stanovám, oblasti působení atd. Složení a vývoj používání těchto nástrojů lze pozorovat na každé krizové situaci, jejímuž řešení se dané organizace věnují.⁵⁵

Nejvýznamnějšími mezinárodními organizacemi jsou:

- „UN – United Nations (OSN – Organizace spojených národů).
- NATO – North Atlantic Treaty Organization (Organizace Severoatlantické smlouvy).
- OSCE – Organization for Security and Cooperation in Europe (OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě).
- EU – European Union (EU – Evropská unie).
- WHO – World Health Organization (SZO – Světová zdravotnická organizace).
- ICRC – International Committee of the Red Cross (Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce).
- Další mezinárodní organizace.⁵⁶

⁵⁴ MOČR. *Parlament schválil mandát pro působení vojáků v zahraničních misích* [online]. © 3. 11. 2014 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/parlament-schvalil-mandat-pro-pusobeni-vojaku-v-zahranicnich-misich--104200/>

⁵⁵ CHRISTIANSEN, M.G. *Humanitarian Intervention: Legal and Political Aspects*. Copenhagen: Danish Institute of International Affairs, 1999, s. 52. ISBN 87-90681-21-5.

⁵⁶ CHRISTIANSEN, M.G. *Humanitarian Intervention: Legal and Political Aspects*. Copenhagen: Danish Institute of International Affairs, 1999, s. 53-55. ISBN 87-90681-21-5.

4.1 OSN

Organizace spojených národů byla založena po druhé světové válce (1939-1945) a jejím hlavním úkolem je tlumení mezinárodních konfliktů, případně jim předcházet. Jednou z nejmocnějších mezinárodních organizací je *Rada bezpečnosti OSN*, která se přímo zabývá bezpečnostními krizovými situacemi. O zapojení Organizace spojených národů do řešení bezpečnostní krizové situace rozhoduje její fórum a jí činěné kroky jsou mezinárodně uznávané. Hlavním významem této organizace je počet a síla vlivu jejích členských států. Díky různorodosti členských států můžeme mluvit o relativně objektivních rozhodnutích. V současné době má OSN 204 členských států, mezi které patří i státy provádějící útočné operace, státy nemající jasně stanovaná lidská práva, státy s neúplným mezinárodním uznáním a státy, které mezi sebou vedou diplomatický či dokonce ozbrojený konflikt. Ovšem členství i těchto „problematických“ států je přínosné – jejich členstvím dále zvyšuje různorodost, a tím pádem míra objektivity následných rozhodnutí, a OSN tím získá obrovský vliv na možnost vyřešit krizové situace a problémy v daných zemích diplomatickou cestou.⁵⁷

„Rada bezpečnosti je bezesporu nejmocnějším orgánem OSN. Zatímco usnesení ostatních orgánů jsou ve vztahu k členským státům OSN pouze doporučující, rezoluce Rady bezpečnosti jsou závazné a Rada může jejich splnění vynucovat i silou. Aktuálními stálými členy Rady bezpečnosti jsou: Čínská lidová republika, Francouzská republika, Ruská federace, Spojené Státy Americké a Spojené království Velké Británie a Severního Irska.“⁵⁸

Vzhledem k zaměření této práce je nejdůležitější rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 721 ze dne 27. listopadu 1991, která definovala zásah mírových sil OSN na území bývalé Jugoslávie v rámci mise UNPROFOR (United Nations Protection Force).⁵⁹

⁵⁷ OSN. *Historie* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/osn/historie/>

⁵⁸ OSN. *Organizační struktura* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/osn/organizacni-struktura/>

⁵⁹ ROUŠAR, J. *Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO)*. Praha. MOČR, 2002, s. 9. ISBN 80-7278-156-1.

4.2 NATO

Organizace Severoatlantické smlouvy, známější pod zkratkou NATO (North Atlantic Treaty Organization) nebo pod názvem Severoatlantická aliance, je mezinárodní organizace, která sdružuje členské státy v rámci základního práva nezávislého státu individuálně nebo kolektivně bránit své území a občany. Právo bránit své území a občany deklaruje článek 51 Charty OSN.⁶⁰

Na základě článku 51 byla podepsána Washingtonská smlouva, dne 4. dubna 1949, která založila organizaci a spojuje signatářské státy ve společném (aliančním) úsilí obrany severoatlantického prostoru.⁶¹

V článku 5 Washingtonské smlouvy se píše: „*Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto se dohodly, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich, uplatňujíc právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu uznané článkem 51 Charty OSN, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v součinnosti s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a zachovat bezpečnost severoatlantického prostoru. Každý takový útok a veškerá opatření učiněna v jeho důsledku budou neprodleně oznámena Radě bezpečnosti. Tato opatření budou ukončena, jakmile Rada bezpečnosti přijme opatření nutná pro obnovení a zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.*“⁶²

Článek 6 Washingtonské smlouvy pak doplňuje článek 5: „*Pro účely článku 5 se za ozbrojený útok na jednu nebo více smluvních stran pokládá ozbrojený útok na ozbrojené síly, lodě či letadla kterékoli smluvní strany, jež se nacházejí na těchto*

⁶⁰ OSN. Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

⁶¹NATO-OTAN. A short history of NATO [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.nato.int/history/nato-history.html>

⁶² JAGELLO 2000. *Washingtonská smlouva – plné znění zakládajícího dokumentu NATO* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/washingtonskasmlouva.htm

*územích nebo nad nimi nebo na kterémkoli jiném území v Evropě, kde byla umístěna okupační vojska kterékoli smluvní strany v den vstupu této smlouvy v platnost, nebo ve Středozemním moři, nebo v severoatlantickém prostoru severně od obratníku Raka.*⁶³

Vznik Washingtonské smlouvy byl ovlivněn, dobově i geograficky, potenciálním nebezpečím od Sovětského svazu, konkrétně od vojenského protipólu NATO - Varšavské smlouvy. Ovšem je třeba dodat, že pakt Varšavské smlouvy byl založen až roku 1955, právě jako reakce východního bloku na vznik NATO.⁶⁴

S rozpadem paktu Varšavské smlouvy v roce 1991 (ve stejném roce se rozpadl Sovětský svaz) se změnila primární úloha NATO: *„Dnes, po skončení jak „studené války“ tak rozdělené Evropy, je Aliance připravena spolupracovat na zajištění bezpečnosti v celé Evropě. Aliance také změnila svoje politické a vojenské složení tak, aby je bylo možné využít při řešení krizových a mírových úkolů ve spolupráci se státy, které nejsou členy NATO, ale také s dalšími mezinárodními organizacemi.*⁶⁵ Zánik hlavního vojenského uskupení „protivníka“ byla hlavním hybatelem změn ve věci vojenských a organizačních aspektů Aliance. Generální tajemník NATO, Jaap de Hoop Scheffer (2004-2009), během oslav padesátého výročí založení NATO řekl, že: *„Severoatlantická aliance se za poslední tři nebo čtyři roky změnila a transformovala výrazněji, než za celá desetiletí předtím.*⁶⁶ Vzhledem k povaze této práce onou výše zmíněnou transformací je změna operačních úloh při udržování míru a zvládání krizových situací v oblasti působení, zvláště pak během mírového působení v Bosně a Hercegovině.⁶⁷

⁶³ JAGELLO 2000. *Washingtonská smlouva – plné znění zakládajícího dokumentu NATO* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z:

http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/washingtonskasmlouva.htm

⁶⁴ NATO-OTAN. *A short history of NATO* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.nato.int/history/nato-history.html>

⁶⁵ NATO-OTAN. *A short history of NATO* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.nato.int/history/nato-history.html>

⁶⁶ JAGELLO 2000. *Scheffer končí po bezmála šesti letech v čele NATO* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/scheffer-konci-po-bezmala-šesti-letech-v-cele-nato-f7z-/na_zpravy.aspx?c=A090730_144641_na_zpravy_m02

⁶⁷ NATO-OTAN. *A short history of NATO* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.nato.int/history/nato-history.html>

„Dnešní Aliance se staví k bezpečnostním problémům dneška tím nejdělnějším způsobem, jakého je schopna. Plně využívá své zkušenosti a schopnosti při vedení Stabilizačních sil (SFOR) v Bosně a Hercegovině, aby položila základy trvalému mírovému uspořádání na tomto těžce zkoušeném území a zabránila rozšíření konfliktu a ohrožení míru na dalších územích.“⁶⁸ Z tohoto prohlášení je zřejmé, že hlavní snahou ozbrojených sil je působit, v co největší míře, mírotvorně v oblasti konfliktu a zároveň v jeho blízkém území. Mírové působení v Bosně a Hercegovině splnilo veškerá očekávání a stalo se příkladem pro následující operace, jak dokládá další prohlášení generálního tajemníka NATO Javier Solana (1995-1999):⁶⁹ „Je třeba držet ruku na bezpečnostních problémech dneška, zraky na bezpečnostních problémech zítřka. Síly pod vedením NATO, pracující pro mír v Bosně, jsou příkladem tohoto přístupu.“⁷⁰

Nové členské státy jsou přijímány na základě politického i geografického principu. Pro uznání členství je třeba podepsat a dodržovat Severoatlantickou smlouvu a být aktivním členem, což znamená poskytovat vojenské prostředky a síly a též placení členských příspěvků. Z hlediska geopolitiky (rozložení politického vlivu), bylo významným krokem přijetí Turecka v roce 1952, které má tradiční geografickou strategickou polohu. Další významný krok byl učiněn na summitu v Madridu (1999), při příležitosti padesátého výročí založení Aliance, kterým bylo přijetí států, které byly členy Varšavské smlouvy – mezi těmito státy byla i Česká republika. Armády jednotlivých členských států mají své vlastní úkoly – úkolem AČR, spolu s armádou Slovenské republiky, je specializace na protichemickou obranu.⁷¹

Bezpečnostními otázkami na evropském kontinentu se dále zabývá Euroatlantická rada partnerství (EAPC) zahrnující 46 členských států a vytvářející program „Partnerství pro mír“. Ukrajina a Ruská federace, nad rámec EAPC, spolu navíc

⁶⁸ MATĚJKA, D. *Česká republika a NATO*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1996, s. 12. ISBN 80-85864-18-5.

⁶⁹ MATĚJKA, D. *Česká republika a NATO*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1996, s. 12. ISBN 80-85864-18-5.

⁷⁰ MATĚJKA, D. *Česká republika a NATO*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1996, s. 13. ISBN 80-85864-18-5.

⁷¹ JAGELLO 2000. *Armáda ČR v zahraničních misích* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/armada-cr-v-zahranicnich-misich-dmm-/na_analyzy.aspx?c=A081118_093530_na_analyzy_m02

uzavřely další alianční separátní dohody, které zajišťují další formy kontaktu a vzájemné kooperace. V souvislosti s misí SFOR a v rámci utužování vztahů NATO se Srbskem, Černou Horou a Bosnou a Hercegovinou bylo na summitu NATO, v listopadu 2006 v Rize, rozhodnuto o přijetí těchto zemí do programu PfP (Partnership for Peace – Partnerství pro mír).⁷²

Vzhledem k zaměření této práce je nejvýznamnější operací NATO „Společné úsilí“ (Joint Endeavour), která byla tvořena jednotkami SFOR a IFOR a jejichž úkolem bylo udržení a zajištění míru v Bosně a Hercegovině. V roce 2004 převzala tyto jednotky Evropská unie a pokračovala s nimi činnosti v rámci Operace Althea. Tato operace byla ukončena v roce 2008, konkrétně AČR ukončila svou účast na Operaci Althea ke dni 26. června 2008.⁷³

4.3 OBSE

„Původně Konference pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, byla založena podpisem Helsinského závěrečného dokumentu (Helsinki Final Act) v roce 1975. Představuje největší regionální bezpečnostní platformu na světě. Ve svém regionu, který zahrnuje 57 účastnických států (včetně České republiky) z Evropy, Střední Asie a Severní Ameriky, je OBSE hlavním instrumentem včasného varování, prevence konfliktů, krizového managementu a post-konfliktní obnovy. Všechny účastnické státy mají stejný status a rozhodnutí jsou přijímána na principu konsensu.“⁷⁴

Jednou z nejvýznamnějších funkcí OBSE, při uplatňování jejích principů, jsou polní mise OBSE. Díky nim je OBSE fakticky přítomna ve všech zemích, kde je její přítomnost potřebná a toto působení je legislativně ošetřeno speciálními mandáty.

⁷² JAGELLO 2000. *Co je NATO – Podrobněji o cílech a poslání* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/cojenato.htm

⁷³ MOČR. *ALTHEA* [online]. © 27. 6. 2008 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/historie-misi/althea-6391/>

⁷⁴ MZVČR. *Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/obse/index.html

Na cílech, které OBSE naplňuje, se výrazně podílejí tři její instituce. Jsou jimi Vysoký komisař pro národnostní menšiny, Představitel pro svobodu médií a ODIHR (Úřad OBSE pro demokracii a lidská práva).⁷⁵

Česká republika neustále podporuje OBSE a plní svou nezastupitelnou roli v regionu. Naše republika je každoročně hostitelskou zemí při zasedání „Ekonomického a environmentálního fóra OBSE, vysílá vojenské experty do polních misí OBSE a účastní se monitorování volebních aktivit.

Důležitou a významnou roli má také „Pražská kancelář OBSE“, která má na starosti správu archivu historických dokumentů OBSE a je tak velmi významným informačním zdrojem jak pro laickou, tak pro odbornou veřejnost.⁷⁶

4.4 EU

V současné době se Evropská unie (EU) zapojuje do řešení mezinárodních krizových situací a to ze dvou hledisek – z hlediska svého integračního úsilí a své vlastní bezpečnostní politiky. Během Operace Alteha, která v minulosti probíhala na bývalém jugoslávském území, a následně během bezpečnostních krizových situací v Gruzii a Jižní Osetii, zasahovala Evropská unie tím, že na daná území vyslala mírové pozorovatele (i přesto, že zde již působily mírové pozorovatelské mise jiných mezinárodních organizací) a navíc se snažila organizovat jednání zástupců jednotlivých zneprátelených stran. Tato jednání, probíhající převážně v druhé polovině roku 2008, vedl francouzský ministr zahraničí Bernard Kouchner. Bernard Kouchner se dostal do čela těchto jednání díky působení několika faktorů – patří mezi spoluzakladatele nevládní mezinárodní organizace

⁷⁵ MZVČR. *Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/obse/index.html

⁷⁶ MZVČR. *Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/obse/index.html

„Lékaři bez hranic“ (Médecins sans frontières), která v dané oblasti působila, v druhé polovině roku 2008 byla Francouzská republika předsednickou zemí EU a od července 1999 do ledna 2001 zastával funkci „zvláštního vyslance OSN pro Kosovo a šéfa přechodné administrativy OSN v Kosovu“. Díky tomu znal velmi dobře poměry a nálady v regionu a byl tak ideálním osobou pro výše zmíněná jednání.⁷⁷

Program bezpečnostní politiky Evropské unie je definován v Maastrichtské smlouvě: *„Smlouva zakládá Evropskou unii, která zaměřuje svou činnost do tří oblastí – tří pilířů, které všechny překračují původní rámec Římských smluv o založení EHS z roku 1957. První pilíř zahrnuje činnost již existujícího, ale reformovaného Evropského společenství, kde se přijímají zákony na evropské úrovni na základě návrhu Evropské komise. Druhý a třetí pilíř tvoří dvě nové oblasti spolupráce, v nichž se na rozdíl od prvního pilíře politika utváří na mezivládní úrovni. Druhý pilíř se zabývá právě Společnou zahraniční a bezpečnostní politikou, třetí pilíř původně zahrnoval oblast justice a vnitřních záležitostí (Amsterodamská smlouva přenesla část třetího pilíře, tj. otázky vízové, azylové a přistěhovalecké politiky, do prvního pilíře, a třetí pilíř se nyní týká policejní a justiční spolupráce v trestních věcech). Maastrichtská smlouva o EU se skládá ze sedmi hlav, kde hlava V. je věnována ustanovením o Společné zahraniční a bezpečnostní politice. Volná zahraničně-politická koordinace praktikovaná do této doby v rámci evropské politické spolupráce byla ve Smlouvě o EU nahrazena Společnou zahraniční a bezpečnostní politikou. Jako nový nástroj se zavádějí "společné akce", jejichž hlavní linie a zásadní rozhodnutí se schvalují jednomyslně. Způsob uskutečnění již schválených akcí lze oproti tomu stanovit na základě většinového hlasování. Smlouva poprvé předpokládá v zárodku také evropskou bezpečnostní politiku.“*⁷⁸

⁷⁷ EU. Tisková zpráva. Mimořádné zasedání – Obecné záležitosti a vnější vztahy. Brusel 13. srpna 2008 [online]. © 22. 10. 2015 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-08-236_cs.htm

⁷⁸ ADÁMKOVÁ, A. Maastrichtská smlouva [online]. © 3. 12. 2008 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/evropskaunie/smlouvyadokumenty/_zprava/521853

Společnou bezpečnostní a zahraniční politiku určuje Evropská rada. Schválení společné strategie musí odsouhlasit všechny členské státy Evropské unie a neméně důležitými jsou i zasedání ministrů zahraničních věcí v Radě ministrů. Kvůli problémům a četným selháním (fatální selhání kontingentu Nizozemského království) během působení ozbrojených sil v konfliktech na území bývalé Jugoslávie, v letech 1991-1996, byla v rámci Amsterodamské smlouvy vytvořena koncepce tzv. Petersberských misí. Základní úlohou těchto misí je plnění obranné a bezpečnostní evropské politiky. Jedná se o záchranné, pátrací a humanitární mise a mise, které slouží k nastolení mírových podmínek, přičemž existuje možnost, že k nastolení mírových podmínek bude nezbytný krátkodobý nebo dlouhodobý zásah vojenských ozbrojených sil. Amsterodamská smlouva i nepřímou nastínila další možný vývoj společné obranné politiky. Takový vývoj by mohl vyústit společnou obranou. Ovšem jedná se o velmi citlivá jednání, protože v případě společné obrany hrozí omezení neutrality členských zemí Evropské unie (například Rakouska nebo Švédska) a také kolize se zájmy NATO.⁷⁹

Začátky evropského procesu integrace náleží do roku 1952, avšak integrační aktivitu jasně pozorujeme i v posledních letech. Od roku 1958 se počet členů Evropské unie zvýšil téměř pětkrát. V roce 1958 EU zakládalo 6 států, v roce 1973 to bylo již 9 států, v roce 1981 10 států, v roce 1986 12 států, v roce 1995 15 států, v roce 2004 25 států, v roce 2007 27 a zatím poslední stát, Chorvatsko, byl přijat v roce 2013. Kandidátskými zeměmi čekajícími na přijetí jsou Albánie, Makedonie, Černá Hora, Srbsko a Turecko. Potenciálními kandidátskými zeměmi jsou pak Bosna a Hercegovina a Kosovo. Otázka Kosova je velmi specifická, protože pojmem „Kosovo“ nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244/1999 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.⁸⁰

⁷⁹ ADÁMKOVÁ, A. *Maastrichtská smlouva* [online]. © 3. 12. 2008 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/evropskaunie/smlouvyadokumenty/_zprava/521853

⁸⁰ EU. *Jednotlivé země* [online]. © 8. 12. 2015 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/index_cs.htm

Další vůli k neustálé integraci vidíme v přijímání nových členských států nebo v zavádění společné měny. Ne všechna jednání však probíhala hladce a jednomyslně - při jednáních o tzv. Evropskou ústavu, a snaze o sjednocení evropských orgánů a vymezení pravomocí, se projevil nesouhlas některých států. Další integrační snahy představují, kromě Maastrichtské smlouvy, také Schengenská dohoda nebo Lisabonská smlouva.⁸¹

4.5 WHO

WHO (World Health Organisation) – SZO (Světová zdravotnická organizace) – byla založena pod druhé světové válce, řídí aktivitu mezinárodního veřejného zdravotnictví a její centrála sídlí v Ženevě ve Švýcarsku. SZO založila, 7. dubna 1948, Organizace spojených národů. Jako pokračovatelka Zdravotní organizace (HO – Health Organisation) – agentura založená Společností národů – zdělila mnoho jejích zdrojů a mandátů. Pokračuje plněním úkolů a povinností OIHP (Mezinárodní úřad veřejného zdravotnictví) – který sídlí v Paříži – podle stanov v mezinárodní smlouvě, která byla podepsána 9. prosince 1907 v Římě. Podle zakládající listiny je hlavní úkol SZO to, aby všichni lidé dosáhli té nejvyšší možné úrovně zdraví a likvidace nemocí, především pak předcházení a zvládnání epidemií.⁸²

4.6 Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce

Mezinárodní organizace, která je celosvětově známa pod zkráceným názvem „Červený kříž“. Tuto organizaci založil švýcarský lékař, Henry Duant, který byl roku 1859 účastníkem bitvy u Solferina, ve které neváhal využít ochoty místního obyvatelstva a improvizovaně organizoval pomoc a péči všem raněným na bojišti.

⁸¹ EU. *Tisková zpráva č. 70/09. Brusel 8. září 2009* [online]. © 8. 12. 2015 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_CJE-09-70_cs.htm

⁸² MZČR. *Světová zdravotnická organizace* [online]. © 29. 5. 2014 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/obsah/svetova-zdravotnicka-organizace_3115_8.html

Útrpení a bolesti tam viděl tolik, že se po třech dnech poskytování pomoci rozhodl, že založí organizaci, která by na mezinárodní úrovni pomáhala zlepšovat situaci raněným na všech bojištích a ve všech válečných konfliktech, bez ohledu na příslušnost raněných.⁸³

Comité International Gèneve (Mezinárodní výbor Červeného kříže) založil tuto organizaci roku 1863. První Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných v polních armádách byla přijata v následujícím roce; v témže roce byl přijat i, po křesťanském kříži, nejznámější symbol na světě – červený kříž na bílém poli – který je v podstatě švýcarskou vlajkou s obráceným barevným schématem.

Charakter pomoci Červeného kříže vyjadřuje i heslo, které navrhl sám zakladatel Henry Duant: „*Inter arma caritas*“⁸⁴. V překladu milosrdenství mezi zbraněmi poukazuje na snahu zmírnit dopad válečných konfliktů na obyvatelstvo pomocí humanitární činnosti.⁸⁵

Červený kříž je mezinárodní neziskovou organizací poskytující zdravotnickou péči a humanitární pomoc v oblastech zasažených krizovou situací, jako jsou válečné konflikty nebo přírodní katastrofy. Vzhledem k charakteru výše zmíněných činností přibýlo k heslu „*Inter arma caritas*“ další heslo: „Síla lidskosti“ (The power of humanity). Během všech typů krizových situací zajišťuje materiální pomoc a péči o místní obyvatelstvo, navazování a udržování spojení (elektronické i korespondenční) mezi zasaženou oblastí a zbytkem světa, navštěvuje a snaží se v maximální míře pomoci politickým vězňům i válečným zajatcům.

⁸³ ŠVEJNOHA, J. *Historie Mezinárodního Červeného kříže*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2008, s. 18. ISBN 978-80-87036-28-0.

⁸⁴ ŠVEJNOHA, J. *Historie Mezinárodního Červeného kříže*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2008, s. 19. ISBN 978-80-87036-28-0.

⁸⁵ ŠVEJNOHA, J. *Historie Mezinárodního Červeného kříže*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2008, s. 27-30. ISBN 978-80-87036-28-0.

Na územích, kde krizová situace pominula, zřizuje zdravotnickou prevenci a asistenci, odběry krve nebo pomoc uprchlíkům. Červený kříž je rozčleněn do nadnárodních celků a v současné době jsou tyto celky tři – Červený kříž, Červený půlměsíc a Červený krystal.⁸⁶

Všechny tři celky této mezinárodní organizace se stejným úsilím působí po celém světě. Červený půlměsíc a Červený krystal vznikly proto, aby působily v oblastech, kde z politických nebo náboženských důvodů nemůže působit symbol kříže. Červený krystal tak působí především v oblasti státu Izrael a jeho nejbližším okolí a Červený půlměsíc působí v oblastech, kde je hlavním náboženstvím islám. Celkem působí všechny tři celky Červeného kříže ve 185 zemích po celém světě. Jeho hlavní sídlo se, od založení v roce 1863, nachází stále ve Švýcarsku v Ženevě.⁸⁷

4.7 Další mezinárodní organizace

Kromě výše zmíněných mezinárodních organizací s celosvětovou působností a celosvětovým uznáním se na řešení bezpečnostních krizových situací podílejí další, méně známé organizace. Síla nejvýznamnějších mezinárodních organizací tkví v několika faktorech – počet a úroveň jejich členů, politický vliv, rozpočet a rozsah poskytované pomoci. Síla ostatních organizací tkví v jejich různorodosti, nezávislosti a především v těch situacích, kdy doplňují úsilí nejvýznamnějších mezinárodních organizací na územích nebo v konkrétních fázích řešení krizových situací, během kterých by byla snaha nejvýznamnějších mezinárodních organizací finančně, politicky, časově nebo organizačně velmi náročná.⁸⁸

⁸⁶ ŠVEJNOHA, J. *Historie Mezinárodního Červeného kříže*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2008, s. 30-32. ISBN 978-80-87036-28-0.

⁸⁷ ŠVEJNOHA, J. *Historie Mezinárodního Červeného kříže*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2008, s. 134. ISBN 978-80-87036-28-0.

⁸⁸ CHRISTIANSEN, M.G. *Humanitarian Intervention: Legal and Political Aspects*. Copenhagen: Danish Institute of International Affairs, 1999, s. 59-63. ISBN 87-90681-21-5.

Samotná iniciativa a hlavní úkoly při řešení bezpečnostních krizových situací zůstávají na bedrech nejvýznamnějších mezinárodních organizací. Úlohou jiných a menších mezinárodních organizací jsou doplňující a vedlejší činnosti a dělíme je podle jejich zaměření:

- Diplomatické zaměření – tyto organizace zajišťují otevírání dialogů na nižších úrovních a mimo hlavní fóra.
- Zpravodajské zaměření – tyto organizace zvyšují informovanost a celkově zlepšují plošnou komunikaci (v tomto případě nejde o diplomatickou komunikaci, ale o zasažení co možná největšího počtu subjektů).
- Hospodářské zaměření – tyto organizace zprostředkovávají hospodářskou pomoc, podporují obchod a podnikání.
- Humanitární a charitativní zaměření – tyto organizace se věnují shánění a poskytování materiální a finanční pomoci a zajištění a vybavení potřebných zařízení (uprchlické tábory, nemocnice, školky).
- Zvláštní zaměření – tyto organizace se věnují řešení konkrétních aspektů bezpečnostních krizových situací. Například strukturální pomoc při obnově podnikání nebo podpora konkrétní skupiny místního obyvatelstva - svobodné matky, žáky základních škol, seniory atd.⁸⁹

Poskytnutí materiální a finanční podpory splývá, protože poskytnutí přímých finančních prostředků nemá žádný praktický význam vzhledem k místu krizové situace a individuálním potřebám místních obyvatel. Konkrétní finanční prostředky jsou proto používány k nákupu konkrétního humanitárního vybavení a materiálu, které je následně distribuováno do konkrétní oblasti.⁹⁰

⁸⁹ CHRISTIANSEN, M.G. *Humanitarian Intervention: Legal and Political Aspects*. Copenhagen: Danish Institute of International Affairs, 1999, s. 63-72. ISBN 87-90681-21-5

⁹⁰ CHRISTIANSEN, M.G. *Humanitarian Intervention: Legal and Political Aspects*. Copenhagen: Danish Institute of International Affairs, 1999, s. 73. ISBN 87-90681-21-5

Nejvýznamnější organizací se zvláštním zaměřením, vzhledem k tématu práce, je česko-norská nadace Stonožka. Tato organizace působila v Bosně a Hercegovině spolu s českým kontingentem SFOR, kde podporovala místní obyvatelstvo.

Nejvíce Stonožka spolupracovala s místními školkami a školami a místními dětmi. Pomoc místním žákům byla klíčová nejen pro jejich vlastní rozvoj, ale i pro následný vývoj v Bosně a Hercegovině.⁹¹

Z hlediska právních forem nejvýznamnějších mezinárodních organizací se nejčastěji jedná o nadace, neziskové organizace a jiná občanská sdružení. Jejich úkolem je úplné předání získaných prostředků nebo fungují jako podnikatelské subjekty s určitým ziskem. Jiné mezinárodní organizace spolupracují, doplňují se, popřípadě spolu kolidují, ve snaze pomoci při řešení bezpečnostních krizových situací a to vzhledem ke svým organizačním možnostem.⁹²

⁹¹ RŮŽIČKOVÁ, J. 43. *Mechanizovaný prapor v misi SFOR II*. Praha: MOČR, 2001, s. 13. ISBN 80-7278-130-8.

⁹² CHRISTIANSEN, M.G. *Humanitarian Intervention: Legal and Political Aspects*. Copenhagen: Danish Institute of International Affairs, 1999, s. 75. ISBN 87-90681-21-5

5 LEGISLATIVA ZAHRANIČNÍCH MISÍ AČR

Vysílání ozbrojených sil AČR do mise je možné, vzhledem k Ústavě České republiky, jen po schválení Parlamentem České republiky. Toto schválení je přijímáno ve formě usnesení.⁹³

Projednání na celostátní úrovni předchází předložení návrhu. Ten je vypracován za vzájemné spolupráce Generálního štábu Armády České republiky (GŠ AČR), Ministerstva obrany České republiky (MO ČR), Úřadu Vlády České republiky (ÚV ČR), Ministerstva zahraničních věcí České republiky (MZV ČR) a dalších právních a ústředních orgánů. Návrh je zpracováván s ohledem na návrhy ostatních mezinárodních organizací – Organizace spojených národů, Severoatlantická aliance, Evropská unie, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě – a to ze dvou důvodů; ke zmíněným mezinárodním organizacím jsme vázáni členstvím, a proto je třeba vše plánovat s ohledem na jejich organizaci, a Česká republika sama neorganizuje žádné vlastní zahraniční mise. Návrh obsahuje konkrétní časový rámec mise a seznam sil a prostředků AČR – výběr velení, jednotek a ostatního personálu, výstroje, výzbroje, techniky a stanovení konkrétních časových termínů a dat. Tento konkrétní plán pak ministr obrany interpretuje při zasedání vlády. Vláda může s konkrétním návrhem plánu nesouhlasit a požadovat jeho přepracování; po přepracování původního plánu jeho nový návrh ministr obrany znovu interpretuje vládě. Pokud je návrh schválen na základě hlasování, je přijat ve formě Usnesení Vlády České republiky.⁹⁴

Schválený návrh plánu Vládou České republiky je postoupen Parlamentu České republiky. Horní i dolní komora Parlamentu schvaluje tento návrh samostatně. Působení ozbrojených sil AČR v zahraničních operacích na rok 2016 bylo schváleno Poslaneckou

⁹³ PETRUŽÁLKOVÁ, K. *Schvalovací proces účasti Armády České republiky v zahraničních operacích*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí diplomové práce: Vít Střítecký.

⁹⁴ PETRUŽÁLKOVÁ, K. *Schvalovací proces účasti Armády České republiky v zahraničních operacích*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí diplomové práce: Vít Střítecký.

sněmovnou České republiky 31. října 2014 usnesením č. 497⁹⁵ a Senátem České republiky 23. října 2014 usnesením č. 635⁹⁶. Tento dokument schvaluje všechny náležitosti a celkový rámec působení na misích – řídicí organizaci a druhy operací, úkoly, počet personálu atd. Mise jsou financovány prostředky z rozpočtu Ministerstva obrany české republiky – na rok 2016 byla vymezena suma 1,71 miliardy korun⁹⁷ - a dále prostředky, které poskytují spojenecké státy a mezinárodní organizace.⁹⁸

Je třeba také poznamenat, že do roku 2014 byla každá účast ozbrojených sil AČR do jednotlivých mezinárodních misí schvalována zvlášť.⁹⁹ To způsobovalo časté legislativní průtahy a zdržení při nasazování kontingentů, které nebyly dobrou vizitkou organizace ozbrojených sil České republiky. Proto bylo roku 2014 rozhodnuto o schválení mandátu na roky 2015 a 2016 s výhledem na rok 2017. Není tak zapotřebí schvalovat každou jednotlivou účast, ale je schválen budget financí a lidských zdrojů, s rezervami pro nepředvídatelné situace, které mohou být nasazovány dle potřeby. Schválení jednotlivých usnesení Vládou a Parlamentem České republiky je tak třeba pouze ve výjimečných případech a nedochází díky tomu k dalším zbytečným průtahům a zdržením.¹⁰⁰

⁹⁵ PS PČR. *Usnesení PS č. 497* [online]. © 31. 10. 2014 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=101929>

⁹⁶ SENÁT PČR. *635. usnesení Senátu* [online]. © 23. 10. 2014 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=74089>

⁹⁷ MOČR. *Parlament schválil mandát pro působení vojáků v zahraničních misích* [online]. © 3. 11. 2014 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/parlament-schvalil-mandat-pro-pusobeni-vojaku-v-zahranicnich-misich--104200/>

⁹⁸ MOČR. *Parlament schválil mandát pro působení vojáků v zahraničních misích* [online]. © 3. 11. 2014 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/parlament-schvalil-mandat-pro-pusobeni-vojaku-v-zahranicnich-misich--104200/>

⁹⁹ MOČR. *Sněmovna podpořila plán zahraničních misí na roky 2013 a 2014* [online]. © 12. 6. 2012. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/snemovna-podporila-plan-zahranicnich-misi-na-roky-2013-a-2014-70756/>

¹⁰⁰ MOČR. *Parlament schválil mandát pro působení vojáků v zahraničních misích* [online]. © 3. 11. 2014 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/parlament-schvalil-mandat-pro-pusobeni-vojaku-v-zahranicnich-misich--104200/>

Vysílání ozbrojených sil AČR do zahraničních misí musí být vždy v souladu mezinárodními dohodami a mezinárodním právem. To znamená, že každé jednotlivé vyslání je podloženo mezinárodní smlouvou (taková smlouva je pro Českou republiku závazná), rozhodnutím mezinárodní organizace (pokud je Česká republika členem takové organizace) nebo souhlasem, respektive pozváním, přijímacího státu.¹⁰¹

Z hlediska této práce jsou mezinárodní smlouvy základními a primárními dokumenty, které legislativně a operačně definují způsob řešení bezpečnostních krizových situací. Mezinárodní smlouvy, které se Česká republika zavázala plnit, zavazují Českou republiku k plnění dohod mezi ní a jednou nebo více mezinárodními organizacemi či mezi ní a jedním nebo více členskými státy. Mezinárodní smlouvy jsou právně nadřazeny ústavním zákonům jednotlivých členských států. Přípravou těchto smluv se zabývá Ministerstvo zahraničních věcí České republiky a jejich ratifikace náleží Parlamentu České republiky.¹⁰²

V souvislosti s mezinárodními smlouvami je třeba zmínit existenci mezinárodních smluv SOFA – tyto smlouvy nepodléhají Ústavnímu pořádku. Smlouvy SOFA upravují utajované skutečnosti, tudíž nejsou k nahlédnutí laické ani odborné veřejnosti a nelze tak jejich systém zpracovat v této práci. K dispozici, o smlouvách SOFA, jsou pouze kusé informace. Tyto smlouvy mají upravovat některé záležitosti s členskými státy při účasti na společné misi. V českém prostředí se tyto smlouvy objevily přibližně před 10 lety. Smlouvy SOFA by měly být uzavírány pouze jako doprovodné, na jejichž základě by nemělo být možné upravovat parametry mise – počet personálu, typ jednotky, druhy techniky – které byly schváleny Parlamentem České republiky.¹⁰³

¹⁰¹ MOČR. *Mandát příslušníků Armády České republiky v zahraničních misích* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=9679>

¹⁰² PETRUŽÁLKOVÁ, K. *Schvalovací proces účasti Armády České republiky v zahraničních operacích*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí diplomové práce: Vít Střítecký.

¹⁰³ PETRUŽÁLKOVÁ, K. *Schvalovací proces účasti Armády České republiky v zahraničních operacích*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí diplomové práce: Vít Střítecký.

6 VYSLÁNÍ AČR DO ZAHRANIČNÍCH MISÍ

Příprava ozbrojených sil a prostředků AČR, plánovaných a schválených k vyslání do zahraničních misí, je primárně koordinována a organizována Generálním štábem Armády české republiky (GŠ AČR). Jednotlivá konkrétní rozhodnutí a provádění konkrétních úkolů náleží příslušným útvarům a orgánům GŠ AČR. Nejvyšší pravomoci jsou pak svěřeny Náčelníkovi Generálního štábu (NGŠ AČR) a realizace konkrétních úkolů se řídí jeho nařízeními.¹⁰⁴

Jde především o výběr konkrétních technických prostředků a personálu – technické a personální zajištění kontingentu – a také o nařízení NGŠ k přípravám rotace (střídání) kontingentů, plánům rotace ozbrojených sil a logistickému plánování. Kontingenty rotují zpravidla jednou za šest měsíců.¹⁰⁵

Výběr konkrétních jednotek a konkrétního personálu, operačních a ostatních prostředků, zbraní, logistického materiálu a způsob dopravy je závislý na geografických, terénních, klimatických, kulturních a dalších charakteristikách konkrétní oblasti působení mise a konkrétních úkolech mise. Výběr a seznam uchazečů na pozorovatelské mírové mise, jež jsou připravovány a organizovány mezinárodními organizacemi (OSN, OBSE, EU), mají na starosti dvě instituce – Oddělení zabezpečení odborníků v zahraničí (OdZOZ) a Úřad zabezpečení zahraničních aktivit (ÚřZZA).¹⁰⁶

Pro vypracování této kapitoly byla využita chronologická a logická posloupnost konkrétních kroků, a vlastních znalostí a zkušeností, k sestavení obecného schématu. Přesný popis a konkrétní informace jsou součástí interních předpisů, které nejsou veřejně přístupné a publikovatelné.

¹⁰⁴ ROUŠAR, J. Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO). Praha: MOČR, 2002, s. 50-72. ISBN 80-7278-156-1.

¹⁰⁵ ROUŠAR, J. Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO). Praha: MOČR, 2002, s. 50. ISBN 80-7278-156-1.

¹⁰⁶ ROUŠAR, J. Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO). Praha: MOČR, 2002, s. 72-90. ISBN 80-7278-156-1.

Výběr jednotky velkou měrou ovlivňuje další operační postup, protože určuje konkrétní personál, zbraně, taktiku, operační techniku a její určení. V případě počtu osob se přejímá obvyklý konkrétní početní stav jednotky – četa, rota, prapor atd. V určitých případech je vytvořena úplně nová skupina (na mezinárodní úrovni označována jako battle group) – která není součástí běžné a standardizované organizační struktury AČR – s novým velením a organizační strukturou, označením a zbraněmi; typickým příkladem nově vytvořené battle group je česko-slovenská protichemická jednotka, která měla jednoho společného velitele a působila na území Kuvajtu a Jižního Iráku během mise Enduring Freedom v roce 2001.¹⁰⁷

S výběrem jednotek také souvisí přidělení specializovaného personálu – například na jednu četou připadá spojař/radista, odstřelovač, odborník na práci s výbušninami, zdravotník vysoké úrovně atd.¹⁰⁸ – a velícího personálu – na jednu četou příslušný počet důstojníků a poddůstojníků. „Výběr osob do zahraniční mise (kontingentu AČR působícího v zahraničí) je prováděn v souladu s dlouhodobým plánem jednotek (útvary-posádek a brigád, které svým charakterem naplňují požadavky jednotlivých zahraničních misí.“¹⁰⁹ Při výběru operační techniky a zbraní je brán v potaz fakt, že konkrétní jednotka používá v sestavě konkrétní složení zbraní a vozidel. Při výběru velitelů, což se týká především poddůstojníků, je rozhodující jejich hlavní kvalifikace a doba působení v jednotce. Velitel polní nemocnice by nejspíš velmi obtížně a s minimální efektivitou velel mechanizovanému praporu.¹¹⁰

Nejdůležitější je určení jednotky, které určuje její možnosti – jednotka s určením protichemické obrany bude zcela nevhodná, ne-li nepoužitelná, pro plnění zvláštních úkolů nebo úkolů vojenské policie. Konkrétní jednotky jsou tedy vybírány

¹⁰⁷ MOČR. *V protiteroristických operacích se vystřídalo už 10 tisíc českých vojáků* [online]. © 11. 9. 2011 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/v-protiteroristickych-operacich-se-vystridalo-uz-10-tisic-ceskych-vojaku-59608/>

¹⁰⁸ ČERNÝ, J. *Studijní opora. Velení vojskům a štábní práce* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: https://moodle.unob.cz/pluginfile.php/38748/mod_resource/content/1/STUDIJN%C3%8D%20OPORA%208.SEMESTR%20.pdf

¹⁰⁹ ROUŠAR, J. *Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO)*. Praha: MOČR, 2002, s. 50. ISBN 80-7278-156-1.

¹¹⁰ ROUŠAR, J. *Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO)*. Praha: MOČR, 2002, s. 50. ISBN 80-7278-156-1.

pro konkrétní mise vzhledem k jejich konkrétním úkolům. Při potřebě plnění vysoce specifických úkolů může být sestavena výše zmíněná nová skupina (battle group). Hlavním kritériem pro výběr konkrétní jednotky je charakter úkolů, které je třeba na konkrétních misích splnit. V příkladové misi SFOR II bylo jedním z hlavních úkolů obnovení základní infrastruktury v dané oblasti, tudíž byla do kontingentu ozbrojených sil AČR zařazena ženijní rota. Je tedy jasné, že je třeba volit výběr konkrétní jednotky tak, aby byla schopna plnit stanovené úkoly v místě nasazení.¹¹¹

V případě mise SFOR II byly nasazovány především mechanizované prapory. Na této misi byly vytvořeny jednotlivé pracovní skupiny, které měly na starosti konkrétní činnost. Logistická skupina zajišťovala přepravu materiálu a osob; skupina příslušníků vojenské policie zajišťovala bezpečnost transportů logistické skupiny; ženijní skupina, viz výše, rekonstruovala, nebo budovala zcela novou, základní infrastrukturu a odminovávala určené sektory. Úspěšnost kontingentu ozbrojených sil se pak odvíjela od míry a schopnosti kooperace všech, výše zmíněných, skupin.¹¹²

Výběr vojenského a civilního personálu, který bude vyslán do zahraničí v rámci kontingentu AČR a bude zajišťovat plnění úkolů mise, je prováděn v rámci jeho odbornosti a jeho pozici v organizační struktuře velení. „*Jedná se především o kvalifikační předpoklady a požadavky na odbornost. Současný trend výběru jednotek do zahraničí se opírá o již vycvičené a kompaktní celky z mírových posádek.*“¹¹³ Personál prvních zahraničních misí byl vybírán z řad dobrovolníků – vojáků.¹¹⁴ V současnosti se účast na zahraničních misích odvíjí od příslušnosti ke konkrétní jednotce vysílané do zahraničí a rovněž se počítá se zájmem a ochotou vojáků účastnit se takových misí, protože účast na zahraniční misi je vrchol kariéry profesionálního vojáka. Personál je vybírán jak kolektivně, vzhledem k příslušnosti ke konkrétní

¹¹¹ ČERNÝ, J. *Studijní opora. Velení vojskům a štábní práce* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: https://moodle.unob.cz/pluginfile.php/38748/mod_resource/content/1/STUDIJN%C3%8D%20OPORA%208.SEMESTR%20.pdf

¹¹² ROUŠAR, J. *Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO)*. Praha: MOČR, 2002, s. 52-53. ISBN 80-7278-156-1.

¹¹³ ROUŠAR, J. *Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO)*. Praha: MOČR, 2002, s. 50. ISBN 80-7278-156-1.

¹¹⁴ RŮŽIČKOVÁ, J. *43. Mechanizovaný prapor v misi SFOR II*. Praha, MOČR, 2001, s. 8. ISBN 80-7278-130-8.

jednotce nebo konkrétnímu útvaru, tak individuálně do konkrétních funkcí. Výběrové řízení je však vždy vedeno individuálně s každým jednotlivým členem personálu zvlášť.¹¹⁵ „Výběr osob se tedy řídí potřebou vybrat či doplnit jednotku o specifické funkce nebo odbornosti, kterými daný útvar nedisponuje.“¹¹⁶

Žadatel o účast v zahraniční misi musí vyhovovat konkrétním a stanoveným náležitostem. Výběrové řízení je složeno z úvodních pohovorů, motivačních pohovorů vzhledem ke konkrétním motivům a důvodům účastnění se zahraniční mise, zdravotních prohlídek, prověření psychického stavu žadatele atd. Hlavními aspekty jsou pak trestní bezúhonnost, zdravotní způsobilost a fyzická připravenost a psychická způsobilost. Rozhodnutí o zdravotní způsobilosti vydává vojenská nemocnice ve formě Posudku o zdravotní způsobilosti – pro účast na zahraniční misi je bezpodmínečně nutné splnit zdravotní třídu A – plně schopen. Pokud žadatel úspěšně absolvuje výběrové řízení, je tento převelen od mateřské jednotky do podřízenosti Zástupce NGŠ AČR – operačního velitele. V případě mírových pozorovatelských misí je personál vybírán v součinnosti Ministerstva obrany České republiky, Ministerstva zahraničních věcí České republiky, Generálního štábu České republiky a operačních plánů a dohod mezinárodních organizací, v jejichž rámci bude tento personál působit.¹¹⁷

Výcvik personálu je organizován nařízením Náčelníka Generálního štábu AČR vzhledem k přípravě rotací kontingentů AČR. Na základě tohoto nařízení odešle velitel (mateřské jednotky) konkrétní žadatele na služební cestu – výcvik. Výcvik je organizován jak individuálně, pro konkrétní odbornosti a specializace, tak kolektivně, pro sladění všech složek kontingentu během taktického cvičení.¹¹⁸

¹¹⁵ ROUŠAR, J. Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO). Praha: MOČR, 2002, s. 50. ISBN 80-7278-156-1.

¹¹⁶ ROUŠAR, J. Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO). Praha: MOČR, 2002, s. 50. ISBN 80-7278-156-1.

¹¹⁷ MAJER, P. Armáda České republiky a zahraniční mise. Praha: MOČR, 2003, s. 12. ISBN 80-7278-183-9.

¹¹⁸ ROUŠAR, J. Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO). Praha: MOČR, 2002, s. 49-51. ISBN 80-7278-156-1.

„Součástí výcviku je základní příprava, velitelská příprava, odborná příprava specialistů kontingentu, společná příprava, sladění a prověrka, vystrojení a očkování a stáž hlavních funkcionářů.“¹¹⁹

Převážná část výcviku personálu se odehrává na území, kde je nacvičováno plnění nadcházejících úkolů, přičemž je přihlíženo ke specifickým faktorům podmínek v oblasti působení. Specifickými faktory jsou myšleny klimatické podmínky, specifické úkoly mise, geografické podmínky, místní civilní a nepřátelské obyvatelstvo a předpokládaný nepřátelský a spojenecký personál. Dále jde o konkrétní přípravná cvičení a školení, která mají za úkol proškolit a připravit personál na co možná nejvíce předvídatelných, nepředvídatelných, plánovaných i neplánovaných situací. Koncepce výcviku je plánována vzhledem ke zkušenostem předchozích účastníků misí a domácím i zahraničním poradcům. Výcvik dále co nejvěrněji simuluje podmínky, v trvání několika týdnů, ve kterých bude personál každodenně působit po dobu nejméně šesti měsíců – hlavním požadavkem je vycvičit personál ve vykonávání všech možných náročných činností v daných podmínkách. Praktická zkušenost výcviku je, z hlediska přípravy, zcela zásadní.¹²⁰

6.1 Technické zabezpečení zahraničních misí

Neméně důležité, jako zajištění vhodného a kvalifikovaného personálu, je zajištění všech prostředků a potřebného vybavení nezbytných pro působení kontingentu v konkrétní oblasti. Příprava technického zabezpečení probíhá vzhledem ke specifickým aspektům a podmínkám v oblasti působení – geografické podmínky, charakter operace (konkrétní úkoly v oblasti působení), klimatické podmínky a interoperabilita spojeneckých ozbrojených sil.

¹¹⁹ ROUŠAR, J. *Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO)*. Praha: MOČR, 2002, s. 52. ISBN 80-7278-156-1.

¹²⁰ MAJER, P. *Armáda České republiky a zahraniční mise*. Praha: MOČR, 2003, s. 14-17. ISBN 80-7278-183-9.

Schopnost spolupráce s ozbrojenými silami kontingentu AČR). Volba technického zabezpečení, v neposlední řadě, musí odpovídat charakteru nepřátelských ozbrojených sil – její výzbroji, taktice a způsobu boje.¹²¹

Nejtypičtějším způsobem boje ozbrojených sil povstalců, a jiných zájmových skupin, je, vzhledem k obecným podmínkám, tzv. „guerillové vedení boje“. Pro toto vedení boje je typické nepřehledné přemísťování, formování a opětovné rozptylování ozbrojených sil – neexistuje tedy pevně stanovená frontová linie. Hovoříme o efektu „neviditelného nepřítele“, kdy jsou ozbrojené síly protivníka schopny splývat s místním obyvatelstvem nebo se ztrácet v místním terénu – tyto schopnosti protivníka jsou dány, mimo jiné, rekrutací místního obyvatelstva.¹²² Dalším typickým rysem guerillového vedení boje je taktika „udeř a zmiz“ (hit and run), díky které na sebe mohou nepřátelské ozbrojené síly, vzhledem ke své velikosti, vázat nepřiměřeně velké množství spojeneckých ozbrojených sil. Taktiky obecně zaměřené na prodlužování trvání vojenských operací se projevují velmi negativními důsledky, jako je postupný úbytek ozbrojených sil – tato taktika, vyčerpání protivníka, je základní taktikou všech povstaleckých a jiných zájmových skupin po celém světě. Nejefektivnější taktikou protipovstaleckých jednotek je proto nasazování malých jednotek specialistů zvláštního určení, které jsou schopny efektivně odpovídat na taktiku povstalců a zároveň jsou schopny operovat v rámci vševojskové taktiky (využití všech druhů zbraní).¹²³

Jak již bylo napsáno výše, výběr technického zabezpečení zahraniční mise a způsob jeho nasazení probíhá vzhledem k charakteru operace a plánovanému plnění úkolů. Jiné bojové prostředky budou nasazeny pro přímý boj s ozbrojenými silami nepřítele, než prostředky nasazené pro umírnění davu.

¹²¹ MAJER, P. *Armáda České republiky a zahraniční mise*. Praha: MOČR, 2003, s. 38-42. ISBN 80-7278-183-9.

¹²² Viz podkapitola 2.2 Strategický význam obyvatelstva.

¹²³ BAHMANYAR, M. *Jeskyně v Afghánistánu : Horské pevnosti mudžáhidů, Tálibánu, al-Káidy*. Praha: Grand publishing, 2008, s. 46-49. ISBN 978-80-247-2.

Obdobně budou vybrány jiné bojové prostředky pro operace v horském prostředí, než prostředky pro boj v poušti. Je rovněž velmi důležité správně a pružně reagovat na aktuální situaci ozbrojených sil v oblasti působení a bojové prostředky, podle aktuálních potřeb, doplňovat, opravovat, vyměňovat a modernizovat.

Disponibilní bojové prostředky (logistické i bojové), vybavení a zbraně, využívané ozbrojenými silami během plnění úkolů, mohou velmi výrazně ovlivňovat morálku personálu. Úroveň těchto prostředků a vybavení přitom velmi výrazně ovlivňuje riziko působení a plnění úkolů v oblasti působení.¹²⁴

Dopravní prostředky, využívané pro transport, se vybírají na základě několika aspektů – vzdálenost cílového bodu, stav a úroveň využitelné infrastruktury, objem a hmotnost přepravovaného nákladu (zde uvažujeme jak celkový objem a hmotnost nákladu, tak objem a hmotnost jednotlivých kusů – zvláště pak objemné a těžké techniky). Transport bojové techniky *po vlastní ose* je velmi nevýhodný i na relativně krátké vzdálenosti, neboť je zapotřebí vynaložení velkých finančních prostředků a dochází ke zbytečnému a nadměrnému opotřebení této techniky. Pro transport kontingentu ozbrojených sil se volí, vzhledem k výše uvedeným aspektům, prostředky letecké, námořní nebo pozemní dopravy. Lze konstatovat, že způsob transportu personálu, techniky a nezbytných zásob, do oblasti působení, výrazně ovlivňuje charakter operací a způsob plnění úkolů.¹²⁵

Použití prostředků pozemní dopravy je podmíněno dvěma důležitými aspekty - existencí sítě provozně způsobilých pozemních komunikací (silničních a železničních) a vyhovujícími bezpečnostními podmínkami podél trasy transportu. Pro transport je nutné získat souhlas tranzitních zemí pro využití jejich železničních nebo silničních dopravních koridorů.

¹²⁴ BAHMANYAR, M. Jeskyně v Afghánistánu : Horské pevnosti mudžáhidů, Tálibánu, al-Káidy. Praha: Grand publishing, 2008, s. 49-54. ISBN 978-80-247-2.

¹²⁵ MAJER, P. *Armáda České republiky a zahraniční mise*. Praha: MOČR, 2003, s. 18-20. ISBN 80-7278-183-9.

V případě české účasti na misi SFOR II v Bosně a Hercegovině byla využívána především železniční doprava.¹²⁶ „Doprava materiálu z ČR k praporu byla zabezpečována ve čtrnáctidenních cyklech vlakovým převozem v přepravních kontejnerech.

*Materiál, který byl potřeba ihned ke zbojeschopnění techniky a zabezpečení života vojáků, se nakupoval v místě nasazení prostřednictvím podpůrné skupiny (NSE). Za dobu trvání mise SFOR II (jaro 2000) bylo z ČR dovezeno 351 tun materiálu všeho druhu, opačným směrem pak putovalo 344 tun.*¹²⁷

Použití prostředků námořní dopravy je zvoleno v případě transportu velkého množství personálu a vybavení mezi ostrovy nebo kontinenty, kde neexistuje spojení pomocí pozemní komunikace nebo v případě, že námořní doprava poskytuje jasně definovanou výhodu oproti ostatním druhům dopravy. Takovou výhodou může být výrazné zkrácení trasy transportu, několikanásobně vyšší transportní kapacita nebo možnost vyhnout se území, které není vhodně pro transport z bezpečnostních, vojenských nebo politických důvodů. Naopak nevýhodou námořní dopravy je její nižší dopravní rychlost (transportní doba se pohybuje v řádu týdnů) a závislost na povětrnostních podmínkách a počasí. Využití pouze námořní dopravy je proveditelné pouze v rámci přímořských států, ve všech ostatních případech je nutné ji kombinovat s ostatními druhy dopravy. Transport v mezinárodních vodách se řídí mezinárodním námořním právem, avšak pokud trasa plavby vede teritoriálními vodami konkrétního státu, je nezbytný souhlas konkrétního státu.¹²⁸

Použití prostředků letecké dopravy (transportních a dopravních letadel), vzhledem k pozemní a námořní dopravě, se vyznačuje dvěma důležitými faktory - velká ekonomická náročnost a omezení transportní kapacity, a to z hlediska hmotnosti

¹²⁶ RŮŽIČKOVÁ, J. 43. *Mechanizovaný prapor v misi SFOR II*. Praha: MOČR, 2001, s. 67-69. ISBN 80-7278-130-8.

¹²⁷ RŮŽIČKOVÁ, J. 43. *Mechanizovaný prapor v misi SFOR II*. Praha: MOČR, 2001, s. 69. ISBN 80-7278-130-8.

¹²⁸ FIKR, T. *Logistické zabezpečení v námořní dopravě ve společnosti DHL [online]*. Přerov, 2011. [cit. 2016-02-28] Vedoucí bakalářské práce: Markéta Hlavsová. Bakalářská práce. Vysoká škola logistiky o.p.s. Vedoucí bakalářské práce: Markéta Hlavsová. Dostupné z: http://theses.cz/id/wampiw/1_bakalarka.doc

i objemu přepravovaného vybavení. Stejně jako námořní doprava je i letecká doprava, do jisté míry, ovlivněna povětrnostními podmínkami. Další problém může nastat v případě, že některý ze států, přes jehož území vede letová trasa, nepovolí využití svého vzdušného prostoru a odmítá ze svého stanoviska ustoupit.

V takovém případě je nutno zvolit novou letovou trasu, nejčastěji přes území okolních států, které povolí využití svého vzdušného prostoru, nebo volit trasu mezinárodním vzdušným prostorem (ten se nachází nad oceány a moři).¹²⁹

Dále lze sledovat pouze výhody letecké dopravy, jako je vysoká rychlost transportu, neomezená vzdálenost transportu (toto tvrzení je platné jen v případě, že jsou transportní letadla vybavena zařízením pro doplňování paliva za letu) s možností doručení kamkoliv na světě – pokud lze s konkrétními leteckými dopravními prostředky na daném místě přistát a znovu odstartovat – nebo obrovská míra nezávislosti na pozemních podmínkách mezi místem odletu a příletu (stav pozemní infrastruktury, geografické podmínky, bezpečnostní krizové situace). Další výhodou je velká míra bezpečnosti, protože vysoko letící letecké prostředky lze ohrozit pouze protiletadlovými systémy nebo bojovými letouny na vysoké technologické úrovni. Takovými prostředky však disponují pouze vyspělé státy, nikoli povstalecká hnutí, teroristické organizace či jiné zájmové skupiny - povstalecké či teroristické subjekty většinou disponují prostředky, kterými lze ohrožovat letecké prostředky pouze během startovacích nebo přistávacích manévru. Rovněž lze využít velkých možností utajení leteckého transportu, v tomto případě mluvíme o výhodách vertikálního manévru.¹³⁰

Pokud je k vyslání do zahraniční mise vybrána konkrétní jednotka, loučí se tato jednotka v místě svého tradičního umístění, v posádkovém městě, vojenskou přehlídkou. Bylo tomu tak i u 43. mechanizovaného praporu, který byl součástí kontingentu AČR na misi SFOR II – prapor se účastnil slavnostního nástupu na Resselově náměstí v Chrudimi. Záběry odjíždějících nebo navrátilších se jednotek

¹²⁹ LANG, P. *Premiéra české „casy“: Vzdušné síly Armády ČR modernizují svůj park o taktický transportní letoun CASA C-295M*. 2010, roč. 13, č. 2, s. 2-6. ISSN 1211-801X.

¹³⁰ LANG, P. *Premiéra české „casy“: Vzdušné síly Armády ČR modernizují svůj park o taktický transportní letoun CASA C-295M*. 2010, roč. 13, č. 2, s. 2-6. ISSN 1211-801X.

se pak objevují v médiích.¹³¹ Kontingent ozbrojených sil AČR se nepřesouvá v jeden okamžik s veškerým personálem a vybavením, ale transport je uskutečňován po konkrétních částech a v konkrétních datech dle plánu. Jako první odjíždí do prostoru odpovědnosti velitelská organizační struktura – má za úkol seznámit se s konkrétní situací a s činnostmi personálu, který na konkrétním místě již působí. Po příletu podřízeného personálu jsou tak velitelé schopni efektivně velet díky konkrétním i specifickým znalostem prostředí. Následně odjíždí logistický personál s bojovou technikou a větší částí zbraní a vybavení a pak již samotný personál – tento transport obvykle probíhá hromadně a dle předem naplánovaného harmonogramu.¹³²

Po transportu kompletního kontingentu, který lze označit za jednorázovou akci, následuje plnění rutinních činností – zásobování kontingentu nezbytným materiálem; transport raněných, nemocných a, bohužel, mrtvých vojáků zpět do republiky a doplnění personálu v prostoru odpovědnosti; transport nové techniky, náhradních dílů a dalšího vybavení výměnou za to opotřebované a zničené; je také možné, dle aktuální situace a podmínek, zvyšovat nebo naopak snižovat početní stav personálu. Po šesti měsících obvykle dochází k pravidelné rotaci personálu, na kterou jsou vymezeny dva týdny. Tento termín, v rámci prevence útoku ozbrojených sil protivníka, je třeba dodržet, aby nedocházelo k nadbytečnému kumulování sil nebo naopak k jejich nedostatku.¹³³

131 RŮŽIČKOVÁ, J. 43. *Mechanizovaný prapor v misi SFOR II*. Praha: MOČR, 2001, s. 20. ISBN 80-7278-130-8.

132 ČERNÝ, J. Studijní opora. *Velení vojskům a štábní práce* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: https://moodle.unob.cz/pluginfile.php/38748/mod_resource/content/1/STUDIJN%C3%8D%20OPORA%208.SEMESTR%20.pdf

133 RŮŽIČKOVÁ, J. 43. *Mechanizovaný prapor v misi SFOR II*. Praha: MOČR, 2001, s. 22. ISBN 80-7278-130-8.

7 PŮSOBENÍ AČR V PROSTORU ODPOVĚDNOSTI

Zahájení působení nenastává ihned po transportu ozbrojených sil do prostoru odpovědnosti, ale po přechodném období, které je určeno pro výcvik v místních podmínkách a aklimatizaci – toto období obvykle trvá dva týdny. Ozbrojené síly začínají působit v prostoru odpovědnosti ve chvíli, kdy jsou schopny v tomto prostoru samostatně plnit zadané úkoly a spravovat ho. Zahájení působení je pak oficiálně započato formálním aktem – symbolickým převzetím standardy předchozího velitele. Od té chvíle konkrétní jednotka oficiálně přebírá prostor odpovědnosti.¹³⁴

Působení kontingentu v prostoru odpovědnosti se vyznačuje dodržováním rutiny, neboli plněním činností, které mají význam a zaručují konkrétní výsledky pouze při jejich pravidelném plnění (při jednorázovém splnění by neměly význam ani dlouhodobý výsledek). Mezi typické rutinní úkoly patří hlídkování ve svěřeném prostoru, prohlídky předem určených budov, střežení check-pointů a plnění úkolů mise, které jsou definovány operačním plánem. Rutinu je rozdělována na akce bojového a nebojového charakteru – akce nebojového charakteru jsou takové akce, k jejichž plnění není využíváno zbraní a donucovacích ani bojových prostředků. Plněním rutiny zajišťují ozbrojené síly kontinuitu při plnění úkolů, které zajišťovala předchozí jednotka, dokončuje již započaté projekty a připravuje projekty nové. Vzhledem k situaci v prostoru odpovědnosti má rutina většinou bezpečnostní charakter - to znamená, že ozbrojené síly mají za úkol zabránit používání zbraní a násilí vůči místnímu civilnímu obyvatelstvu.¹³⁵

Během mise jsou posilovány, doplňovány a nahrazovány ozbrojené síly kontingentu, jsou vyměňovány nebo nahrazovány celé jednotky nebo jejich části, a to včetně vybavení, nezbytného materiálu a operační techniky. Doplňováním ozbrojených sil a prostředků je transport personálu a vybavení nad rámec pravidelné

¹³⁴ RŮŽIČKOVÁ, J. 43. *Mechanizovaný prapor v misi SFOR II*. Praha: MOČR, 2001, s. 23-25. ISBN 80-7278-130-8.

¹³⁵ BAHMANYAR, M. *Jeskyně v Afghánistánu : Horské pevnosti mudžáhidů, Tálibánu, al-Káidy*. Praha: Grand publishing, 2008, s. 29-34. ISBN 978-80-247-2.

rotace sil jako náhrada za zraněné, nemocné nebo zabitě jedince personálu a poškozený, opotřeбенý nebo ztracený materiál. Navýšení početního stavu personálu a operační techniky nad rámec původního plánu, lze pouze po schválení Parlamentem České republiky.¹³⁶ Průběh mise může být ohrožován incidentními, nepravidelnými nebo nepředvídatelnými událostmi a jevy neboli krizovými situacemi. Krizové situace vznikají z přirozených příčin nebo jsou vyvolány uměle – záměrnými zásahy a konkrétními akcemi nepřátelských ozbrojených sil, zájmových skupin, ale i místního obyvatelstva. Nicméně na výše zmíněné situace jsou vojenské jednotky, působící v prostoru odpovědnosti, vycvičeny. Vzhledem k pravidelnému nácviku reakce na různé krizové situace (je součástí předchozího výcviku a standartních operačních postupů) a profesní disciplíně (přípravenost, pohotovost, duchapřítomnost, neustálá ostražitost) jsou vojáci schopni pohotově reagovat na nepředvídatelné situace. Při působení na zahraniční misi, a během plnění přidělených úkolů, se jednotky neustále udržují ve stavu pohotovosti a vysoké mobility.¹³⁷

Závažnou a incidentní událostí během mise je těžké zranění nebo přímo zabití vojáka. Přitom nejde „pouze“ o ztrátu vojáka, významného člena jednotky a profesionála, ale jde zároveň o ztrátu fyzicky zdatného a duševně vyspělého občana společnosti ochotného a schopného hájit mezinárodně a celospolečensky uznávané zájmy a principy. Jde také o ztrátu rodinného příslušníka a kamaráda. K výše zmíněným událostem dochází během bojových operací, ale bohužel jsou i dílem nehod – v případě nehod je vnímán jediný pozitivní aspekt, a sice že incidentní událost není aktem nepřátelských ozbrojených sil nebo nenávisti místního obyvatelstva. Příčiny incidentních událostí, jejich intenzita a počet utrpěných ztrát definují a charakterizují konkrétní situaci v prostoru odpovědnosti. Tyto události se velmi pečlivě zaznamenávají, vyšetřují a vyhodnocují a velké míry pozornosti se jim dostává i od domácích médií a domácí široké veřejnosti. Jakoukoliv škodu (materiální nebo personální), kterou nepřátelské ozbrojené síly způsobí spojeneckým mezinárodním

¹³⁶ MAJER, P. *Armáda České republiky a zahraniční mise*. Praha: MOČR, 2003, s. 13. ISBN 80-7278-183-9.

¹³⁷ ROUŠAR, J. *Česká republika a její profesionální armáda*. Praha, MOČR, 2006, s. 54-55. ISBN 80-7278-344-0.

vojenským silám, vnímají nepřátelské ozbrojené síly jako úspěch, bez ohledu na vlastní materiální a personální ztráty. Údaje a statistiky vycházející z vyšetřování incidentních událostí jsou porovnávány nejčastěji se známými údaji, stejného charakteru, nepřátelských ozbrojených sil a vyvozují se z nich konkrétní důsledky (změna metodiky postupu, druh nasazovaných jednotek atd.).¹³⁸

Morální odsuzování zraněných a zabitých vojáků AČR je naprosto nepřijatelné a zvláště v případech, kdy jsou naši vojáci označováni za žoldáky – mezi vojákem a žoldákem je zásadní rozdíl. Žoldák, chcete-li, žoldněř, není vázán ctí ani morálním kodexem k ozbrojeným silám své rodné země; nebojuje za principy a ideály, které považuje za správné; bojuje pro toho, kdo nabídne nejvyšší žold, bez ohledu na motivy takového jednání.¹³⁹ Voják AČR oproti tomu slouží ve prospěch svého státu, národa a vlasti. Slouží v zájmu vyšších principů a jde mu o zachování naší kultury a naší životní úrovně. Na rozdíl od žoldáků neslouží straně, která nabídne nejvíc peněz, ale má pevné platové ohodnocení definované služebním zákonem. Podmínkou pro jeho službu v AČR je české občanství, psychická a fyzická způsobilost a trestní bezúhonnost.¹⁴⁰

7.1 Interakce s místním obyvatelstvem

Během bezpečnostní krizové situace je místní obyvatelstvo často v bezvýchodné situaci, totiž mezi dvěma ozbrojenými subjekty. Obvykle jde o subjekt, který úmyslně vyvolává bezpečnostní krizovou situaci (zájmové skupiny, povstalci, teroristické organizace) a subjekt, který využívá vojenské prostředky k řešení bezpečnostní krizové situace (obvykle vládní jednotky). Pro místní obyvatelstvo je klíčové zachovat si co možná nejvyšší míru neutrality, aby se tak nevystavovalo odvetným akcím jednoho ze subjektů bezpečnostní krizové situace a to tak dlouho, dokud jeden z těchto subjektů nezíská trvalou převahu.

¹³⁸ BAHMANYAR, M. *Jeskyně v Afghánistánu : Horské pevnosti mudžáhidů, Tálibánu, al-Káidy*. Praha: Grand publishing, 2008, s. 36-40. ISBN 978-80-247-2.

¹³⁹ BAHMANYAR, M. *Jeskyně v Afghánistánu : Horské pevnosti mudžáhidů, Tálibánu, al-Káidy*. Praha: Grand publishing, 2008, s. 7. ISBN 978-80-247-2.

¹⁴⁰ KARAFFA, V. *Příručka vojáka AČR*. Vyškov, Správa doktrín ŘeVD, 2007, s. 5-6.

S tím souvisí pragmatická loajalita, která se projevuje tím, že místní obyvatelstvo vítá vojenské ozbrojené síly jako osvoboditele. Je ovšem přirozené, že mnohem častěji je místním obyvatelstvem na zahraniční nebo centrální vojenské ozbrojené síly nahlíženo jako na okupační síly.¹⁴¹

Rozdíl mezi osvobozujícími nebo okupačními jednotkami je definován místním obyvatelstvem, na které tyto jednotky přímo i nepřímo působí. Pokud místní obyvatelstvo považuje formu pomoci a spolupráce při obnovování dané oblasti za pozitivní, jedná se o mírovou okupaci. Daná oblast může být úspěšně okupována pouze v případě, kdy jsou ozbrojené síly považovány za osvoboditelské. Jednání ozbrojených sil s místním obyvatelstvem by se nemělo vyznačovat projevy nadřazenosti, ale naopak respektem. Již první pruský ministr a německý kancléř Otto von Bismarck (1815-1898) varoval před ponižováním nepřítele, například v podobě slavnostních pochodů pořádaných v hlavním městě poraženého státu.¹⁴² Nevhodné chování mezinárodních ozbrojených sil v prostoru odpovědnosti může zvyšovat počet incidentních událostí a může vést až k selhání zahraniční mise.¹⁴³

Během osidlování konkrétní oblasti se místní obyvatelstvo přizpůsobovalo přírodním a geografickým podmínkám, historickému vývoji a dalším aspektům, což se projevilo ve všech oblastech způsobu života, hmotných i duševních dílech, zvyklostech a dalších aspektech, které utvářely charakter kultury. Trvalá aklimatizace v dané oblasti a vzájemné soužití utvářely kulturních zvyklostí. Neznalost a nerespektování těchto zvyklostí bývá místním obyvatelstvem vnímáno jako urážlivé. Vždy je třeba znát a respektovat místní kulturní, náboženské a společenské zvyklosti a pravidla.

¹⁴¹ CHRISTIANSEN, M.G. *Humanitarian Intervention: Legal and Political Aspects*. Copenhagen: Danish Institute of International Affairs, 1999, s. 70-73. ISBN 87-90681-21-5.

¹⁴² RÁKOSNÍK, J. *Cukr a bič kancléře Bismarcka*. 2004, roč. 15, č. 5, s. 130-138. ISSN 1210-6097.

¹⁴³ BAHMANYAR, M. *Jeskyně v Afghánistánu : Horské pevnosti mudžáhídů, Tálibánu, al-Káidy*. Praha: Grand publishing, 2008, s. 42-43. ISBN 978-80-247-2.

V případě islámské kultury je dodržování výše zmíněného dokonce kritické, neboť islámská kultura je na dodržování pravidel a cti postavena. Veškerý personál ozbrojených složek musí být v této problematice proškolen a to jak ve svém osobním zájmu, tak v zájmu úspěchu celého mezinárodního úsilí.¹⁴⁴

Velmi zajímavou zkušenost může uvést autor této práce z působení s příslušníky zvláštních jednotek AČR během mého působení na zahraniční misi ISAF v Afghánistánu v roce 2012. Specialisté těchto jednotek operovali v oděvu a ústrojí, které byly velmi podobné těm, které nosili místní obyvatelé. K přesunům během průzkumné činnosti používali místní zvířata, nejčastěji koně, výjimečně pak osly nebo mezky. Podle místních zvyků si také všichni členové pěstovali plnovous, který má v afghánské kultuře velký význam - plnovous je znakem vyspělosti a moudrosti muže a také jeho sociálního statutu. Často docházelo a dochází k případům, kdy obyvatelstvo nerespektuje hodnotu a nejedná s vojákem s nejvyšší hodnotou, ale s vojákem s nejdelšími vousy – kvůli tomuto jevu bylo nutné přepracovat metodiku působení styku s místním obyvatelstvem a velitelům i poddůstojníkům je doporučováno začít pěstovat plnovous ještě před nasazením do zahraniční mise. Toto přizpůsobení se příslušníků speciálních jednotek místním zvyklostem přineslo dvě velmi významné výhody – sympatie a respekt místního obyvatelstva a téměř nemožné rozeznání těchto specialistů od místní populace, protože jedinou věcí, která je odlišuje od místních, je perfektní a precizní údržba osobní zbraně.

Při plnění úkolů v konkrétní oblasti je jedním z největších nebezpečí nábor místního obyvatelstva zájmovými skupinami – tím jsou tyto bojovníci téměř nerozeznatelní od civilního obyvatelstva. Jednotlivé skupiny místního obyvatelstva lze rozlišovat podle jejich vztahu k mezinárodním ozbrojeným silám – nepřátelské, neutrální a spřátelené. Nebezpečí představuje pozdní rozeznání spřátelené skupiny a zásah vůči ní – v takovém případě se jedná o zcela fatální zásah a především o ztrátu velmi důležitého spojence v prostoru odpovědnosti. Největším nebezpečím pro úspěch mise jsou nepřátelské

¹⁴⁴ KUBAL, M. Válka o Irák očima tří českých reportérů. Praha: Volvox Globator, 2003, s. 168-170. ISBN 80-7207-506-3.

skupiny. Taková skupina se snaží přímo destabilizovat celý stát nebo vyvolávat a udržovat trvalý stav bezpečnostní krizové situace v konkrétní oblasti, protože zasahovat v takové situaci proti dané skupině je pro mezinárodní ozbrojené síly velmi složité. Stav bezpečnostní krizové situace těmto skupinám také poskytuje příznivé podmínky pro jejich činnost (nedostatek základního zboží a zvýšení hmotné nouze místního obyvatelstva, nedostupnost energií, oslabení místních pořádkových sil atd.). Tyto skupiny se navíc poměrně často snaží o infiltraci do projektů vedených mezinárodními ozbrojenými silami – například při výcviku jednotek ANA (Afghánská národní armáda) a ANP (Afghánská národní policie) bylo odhaleno několik desítek agentů Talibánu; díky těmto agentům získává tato teroristická organizace cenné informace o výcviku a organizaci vládních jednotek a navíc tak získávají přístup ke zbraním a vybavení, které daným vládním jednotkám poskytují mezinárodní organizace. Z hlediska cílů a motivace můžeme zájmové skupiny dělit na kriminální, etnické, náboženské, obchodní nebo separatistické. Počet jejich členů a jejich vliv lze velmi významně omezit díky vyloučení podpory místního obyvatelstva.¹⁴⁵

Během příkladové mise SFOR II měla CIMIC (Skupina pro vojensko-civilní spolupráci) na starosti spolupráci místních institucí a organizací s kontingentem AČR: „*Tato skupina byla tříčlenná a byla zřízena s cílem naplňovat civilní aspekty Daytonské dohody a tím napomáhat k vytváření podmínek pro přechod k trvalému míru.*“¹⁴⁶ Z toho lze vyvodit velkou účinnost skupiny CIMIC, i když měla pouhé tři členy, a schopnost kontingentu AČR navázat a udržovat kvalitní a vřelé vztahy s místním obyvatelstvem. Jakmile je místní obyvatelstvo ochotno samo se zabývat obnovou konkrétního území, je připraveno převzít veřejnou správu.¹⁴⁷ „*Příslušníci skupiny byly v pracovním kontaktu s představiteli místních zastupitelstev a organizací, s představiteli nevládních organizací apod. Neustále monitorovali situaci, nálady a problémy místního obyvatelstva a v prostoru odpovědnosti praporu. Jejich prostřednictvím se místní*

¹⁴⁵ BAHMANYAR, M. *Jeskyně v Afghánistánu : Horské pevnosti mudžáhidů, Tálibánu, al-Káidy*. Praha: Grand publishing, 2008, s. 56-59. ISBN 978-80-247-2.

¹⁴⁶ RŮŽIČKOVÁ, J. 43. *Mechanizovaný prapor v misi SFOR II*. Praha: MOČR, 2001, s. 90. ISBN 80-7278-130-8.

¹⁴⁷ RŮŽIČKOVÁ, J. 43. *Mechanizovaný prapor v misi SFOR II*. Praha: MOČR, 2001, s. 89-91. ISBN 80-7278-130-8.

obyvatelé obraceli na český prapor se svými žádostmi o pomoc, například při dodávkách vody, čištění studní, převozu materiálu, opravách cest aj. Dále členové skupiny zabezpečovali rozdělování humanitární pomoci z ČR. K největším akcím z této oblasti patřila humanitární pomoc z Chrudimi zaměřená na pomoc zdejším školám a spolupráce s norskou-českým humanitárním hnutím Na vlastních nohou, známým pod názvem Stonožka.¹⁴⁸

Ve výše zmíněné citaci lze vidět hlavní důvod toho, proč byla příkladová zahraniční mise SFOR II velmi úspěšná – naprosto přirozená a fungují interakce mezi místním obyvatelstvem a jednotkami kontingentu AČR. Vhodná a účinná pomoc místnímu obyvatelstvu je stejně důležitá jako jeho snaha obnovit fungování dané oblasti na všech úrovních. Dnes, s odstupem času, lze prohlásit, že mise SFOR II byla velmi úspěšná a zcela oprávněně se stala příkladovou a učebnicovou misí správného postupu. Místní obyvatelstvo skutečně obnovilo úroveň životního stylu; v dané oblasti byla obnovena infrastruktura, systém veřejné správy i běžný způsob života. I přes velké odlišnosti vojenského a civilního sektoru je z příkladové mise SFOR II zřejmé, jak účinná může být jejich spolupráce při zlepšování mírových podmínek a kontinuálního zajištění dalšího mírového vývoje.¹⁴⁹

Jedna ze základních podmínek pro udržení mírového vývoje a obnovy ochromeného systému veřejné správy je spolupráce místních institucí s mezinárodními organizacemi při snaze zajištění svobodných voleb. Průběh a konkrétní výsledky voleb jsou sledovány a kontrolovány zahraničními pozorovateli, kteří jsou vysíláni nejvýznamnějšími mezinárodními organizacemi.¹⁵⁰

¹⁴⁸ RŮŽIČKOVÁ, J. 43. *Mechanizovaný prapor v misi SFOR II*. Praha: MOČR, 2001, s. 90. ISBN 80-7278-130-8.

¹⁴⁹ ČERNÝ, J. *Studijní opora. Velení vojskům a štábní práce* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: https://moodle.unob.cz/pluginfile.php/38748/mod_resource/content/1/STUDIJN%C3%8D%20OPORA%208.SEMESTR%20.pdf

¹⁵⁰ CHRISTIANSEN, M.G. *Humanitarian Intervention: Legal and Political Aspects*. Copenhagen: Danish Institute of International Affairs, 1999, s. 88. ISBN 87-90681-21-5.

Na příkladové misi SFOR II poskytl kontingent AČR velmi výraznou podporu a pomoc při zajišťování bezpečnosti komunálních voleb: „*Příslušníci praporu zajistili vše potřebné pro jejich hladký průběh, takže nebyly zaznamenány žádné incidenty.*“¹⁵¹

Na základě plánování, mimo jiné i žádostí obyvatel, je místnímu obyvatelstvu poskytována technická i materiální pomoc – zprostředkovávání humanitární pomoci, zakládání projektů pro podporu podnikání (viz dále) nebo nasazování ženijní roty pro obnovu infrastruktury¹⁵²: „*Vděční byli za každou pomoc, ať se jednalo o jídlo, sadbu brambor pro jejich poličko, úpravu cesty nebo dovoz vody.*“¹⁵³

Podpora podnikání je jedním z nejvýznamnějších druhů pomoci, které mohou mezinárodní organizace poskytnout. Obnova podnikání je velmi důležitým krokem zahájení ekonomické aktivity místního obyvatelstva a z toho plynou další pozitiva - větší dostupnost zboží a produktů nebo vytvoření nových pracovních míst.¹⁵⁴

Následující příklad činnosti skupiny CIMIC dokládá výše zmíněné a navíc ukazuje zabezpečení navrátilivších se obyvatel z řad etnických minorit: „*V Novém gradu (Bosanski Novi), který se nachází v prostoru odpovědnosti 43. mechanizovaného praporu na území Republiky srbské, zahájila provoz nová výrobní zaměřená na produkci pizzy a pekárenských výrobků. Čeští příslušníci skupiny CIMIC z Prijedoru zprostředkovali místnímu majiteli finanční pomoci ve výši 31 000 DM z DFID fondu na zakoupení čtyř strojů potřebných pro zahájení výroby. Výsledným efektem tohoto projektu byl také vznik celkem čtyř nových pracovních míst pro místní obyvatele, z toho tři míst pro obyvatele z řad minoritních navrátilců.*“

¹⁵¹ ROUŠAR, J. *Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO)*. Praha: MOČR, 2002, s. 67. ISBN 80-7278-156-1.

¹⁵² ROUŠAR, J. *Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO)*. Praha: MOČR, 2002, s. 43-45. ISBN 80-7278-156-1.

¹⁵³ ROUŠAR, J. *Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO)*. Praha: MOČR, 2002, s. 45. ISBN 80-7278-156-1.

¹⁵⁴ REKTOŘÍK, J. *Krizový management ve veřejné správě: Teorie a praxe*. Praha: Ekopress, 2004, s. 189. ISBN 978-80-8611-983-0.

*Dále se majitel provozovny zavázal, že do šesti měsíců od zahájení výroby bude poskytovat místní mateřské škole produkty ve formě různých pekárenských výrobků do celkové výše 6 200 DM.*¹⁵⁵

Podmínkou poskytnutí smysluplné, funkční a kvalitní pomoci je její přijetí místním obyvatelstvem, které musí alespoň částečně reagovat na úsilí jednotek kontingentů a mezinárodních organizací o obnovu dané oblasti. Problémem může být nenávisť a nerespektování konkrétního subjektu řešení krizové situace místním obyvatelstvem, které vychází z historického vývoje nebo náboženské či etnické nenávisť, kvůli čemuž hrozí, že kvalitní dlouhodobá spolupráce nebude místním obyvatelstvem přijata.¹⁵⁶ Velmi pozitivním příkladem je působení kontingentu SRN na misi SFOR II, který byl bez omezení a s vřelými vztahy místním obyvatelstvem přijat i přes velmi negativní zkušenost s německými okupačními silami z dob druhé světové války a následný zkreslený historický výklad poválečné generaci.¹⁵⁷

7.2 Využití místního obyvatelstva

Místní obyvatelstvo, vzhledem k dlouhodobému osidlování dané oblasti, má schopnost na tomto místě všeobecně působit – trvale v dané oblasti nachází obživu a útočiště. Strategicky je také velmi podstatná dokonalá znalost terénu, v prostoru odpovědnosti, místním obyvatelstvem. Obyvatelstvo nemá možnost přímo napadnout ozbrojené síly zájmových skupin, popřípadě mezinárodní kontingentů, ze dvou důvodů – nedisponuje dostatečnými prostředky (zbraně, vybavení, technika) a vystavilo by se fatálním následkům ztráty svojí neutrality. Avšak často disponuje cennými informacemi vedoucími k dopadení nebo přímé likvidaci ozbrojených sil subjektu, který považují za nepřátelský.

¹⁵⁵ RŮŽIČKOVÁ, J. 43. *Mechanizovaný prapor v misi SFOR II*. Praha: MOČR, 2001, s. 54. ISBN 80-7278-130-8.

¹⁵⁶ CHRISTIANSEN, M.G. *Humanitarian Intervention: Legal and Political Aspects*. Copenhagen: Danish Institute of International Affairs, 1999, s. 89-91. ISBN 87-90681-21-5.

¹⁵⁷ ROUŠAR, J. *Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO)*. Praha: MOČR, 2002, s. 63-64. ISBN 80-7278-156-1.

Z tohoto důvodu je místní obyvatelstvo zásadním zdrojem informací. Místní obyvatelstvo lze využít z hlediska zpravodajství, logistiky aj. Obecně se jedná o exploataci lokální populace.¹⁵⁸

V rámci zpravodajského využití místního obyvatelstva jde o přímé získávání a ověřování informací od místních rezidentů nebo informátorů a to na základě dobrých vztahů s nimi. Ačkoli využívání informátorů a rezidentů přináší velmi významné informace, jejich odhalení místním obyvatelstvem působí velmi negativně na veřejné mínění. Nejčastěji shromažďované informace mají strategický charakter – pohyb, počet, struktura, pozice, bezpečná útočiště, místa a časy různých setkání nebo konkrétních akcí nepřátelských skupin. Dále jsou shromažďovány informace o náladách, veřejném mínění a zpětných vazbách místního obyvatelstva vůči působení konkrétních jednotek. Místní obyvatelstvo však lze využít nejen pro získávání informací, ale i pro implementaci informací místními obyvateli do široké veřejnosti. Takto lze ovlivňovat nálady místního obyvatelstva, veřejné mínění, vztahy s veřejností a budování dobrého jména mezinárodních ozbrojených sil.¹⁵⁹

Jde o činnosti, které souvisejí s marketingovou komunikací a PR. Náladami místního obyvatelstva a nepřátelských ozbrojených sil se zabývají také specializované jednotky armádních psychologů, které jsou v místech nasazení nejčastěji využívány americkou armádou. Zajímavou metodou, z hlediska psychologie místního obyvatelstva, je tzv. letákové bombardování, které spočívá ve shazování letáků nad konkrétním územím s informacemi, že v konkrétním datu a čase bude daná oblast bombardována nebo velmi pečlivě kontrolována vojenskými jednotkami. Takové informace obvykle způsobí paniku a sníží bojeschopnost nepřátelských ozbrojených sil, zároveň však velmi často vyženou místní civilní obyvatelstvo z jejich domovů, které je takovým jednáním mezinárodních ozbrojených sil silně iritováno a uraženo, což vede k dlouhodobému zhoršení vztahů.

¹⁵⁸ BAHMANYAR, M. *Jeskyně v Afghánistánu : Horské pevnosti mudžáhídů, Tálibánu, al-Káidy*. Praha: Grand publishing, 2008, s. 59-61. ISBN 978-80-247-2.

¹⁵⁹ REID, J. *Strategic Planning Partnerships*. 2015, roč. 6, č. 4, s. 54-58. ISSN 2166-322X.

Veškeré činnosti mezinárodních ozbrojených sil musejí probíhat v souladu s podporou a pochopením místního obyvatelstva, protože aplikací nevhodných metod může dojít ke vzniku, motivaci a stimulaci různých zájmových skupin a obecně k odporu místního obyvatelstva.¹⁶⁰

Získávání a ověřování zpravodajského materiálu využívá mnoha metod - přátelské rozhovory, oficiální jednání, dotazování na způsob a možnosti pomoci, plošný monitoring nálad místního obyvatelstva, tajné sledování, odposlouchávání rozhovorů, odečítání elektronických dat, vyšetřování, osobní kontroly a prohlídky vozidel a osob, domovní prohlídky či výslechy zadržených osob. Výše zmíněné jednotlivé činnosti jsou pak vykonávány, vzhledem ke svému charakteru, zpravodajskými službami, rozvědky, speciálními jednotkami, vojenskými policisty nebo běžnými jednotkami. Je velmi důležité volit vhodné metody a zvažovat i efektivitu jejich využití. Například výslechy zadržených osob poskytují velmi málo důvěryhodných informací a přináší velmi negativní odezvu u místního obyvatelstva, protože jde o ofenzivní a agresivní metodu, která je nejčastěji využívána okupačními silami. Všechny výše zmíněné metody získávání informací jsou riskantní a jejich selháním dochází ke dlouhodobému zhoršení vztahů s místním obyvatelstvem; to se může projevit od ztráty neutrality až po otevřené nepřátelství proti konkrétním mezinárodním jednotkám a označení je za okupační síly, protože jako okupant je vnímán ten, kdo svou sílu směřuje vůči místnímu obyvatelstvu. Vzhledem ke zmíněným skutečnostem je nejvhodnější metodou získávání informací poskytování pomoci. Takto získané informace jsou téměř vždy důvěryhodné a místní obyvatelstvo tím jasně vyjadřuje své sympatie k mezinárodním ozbrojeným silám.¹⁶¹

Je obecně platné, že čím horší jsou vzájemné vztahy s lokální populací, tím více se musí ozbrojené síly kontingentu spoléhat na vlastní logistickou soběstačnost. To poukazuje na velmi důležitou roli místního obyvatelstva při zajišťování služeb a zásobování. Kontingenty jsou nejčastěji zásobovány kombinovaně – to znamená,

¹⁶⁰ REID, J. *Strategic Planning Partnerships*. 2015, roč. 6, č. 4, s. 54-58. ISSN 2166-322X.

¹⁶¹ REID, J. *Strategic Planning Partnerships*. 2015, roč. 6, č. 4, s. 54-58. ISSN 2166-322X.

že například trvanlivé potraviny jsou dováženy z domácích zdrojů, zatímco potraviny určené k rychlé spotřebě, jako je ovoce a zelenina, jsou získávány z místních zdrojů.¹⁶² Místní obyvatelstvo může být využíváno, v rámci podpory a pomoci, při plnění různých služeb, jako v příkladové misi SFOR II: „*Praní osobního prádla na základnách a odloučených pracovištích bylo zabezpečeno prostřednictvím dvou místních pracovníků (pradlen)*.“¹⁶³

Velmi nebezpečná jsou rizika vzešlá od místního obyvatelstva. Jedná se o aktivity - organizování protestů a demonstrací, plánování různých provokací - které jsou obvykle iniciovány zájmovými skupinami. Tyto skupiny soustavně vyvíjejí odpor vůči zahraničním ozbrojeným silám, prostřednictvím lokální populace, ve všech možných formách – od podněcování nenávisti vůči místním vojenským jednotkám, přes sabotáže infrastruktury až po přímé napadání ozbrojených sil kontingentu. Dalším nebezpečím ze strany místního obyvatelstva je poskytování a organizování podpory zájmovým skupinám (povstalci, teroristé, partyzáni, nepřátelské ozbrojené síly), přičemž je místní obyvatelstvo může podporovat stejně, jako může podporovat mezinárodní ozbrojené síly kontingentů, tak jak to bylo popsáno výše. Tuto podporu lze provádět skrytě a dokonce oboustranně, kdy je označována za předvídatou loajalitu obyvatelstva; mezinárodní ozbrojené síly však vyžadují absolutní loajalitu bez vedlejších negativních aspektů.¹⁶⁴

Zvláštní kategorií nebezpečí a rizik ze strany místního obyvatelstva je činnost organizovaného zločinu (místní mafie), přičemž nejde o organizovaný zločin na lokální úrovni, ale na té mezinárodní; to znamená, že různé kriminální skupiny jsou schopné přijímat zahraniční podporu nebo sami působit v zahraničí v součinnosti s lokálními skupinami organizovaného zločinu (teroristické akce, nákup zbraní a vybavení, prodej a distribuce drog).

¹⁶² MAJER, P. *Armáda České republiky a zahraniční mise*. Praha: MOČR, 2003, s. 101. ISBN 80-7278-183-9.

¹⁶³ RŮŽIČKOVÁ, J. *43. Mechanizovaný prapor v misi SFOR II*. Praha: MOČR, 2001, s. 67. ISBN 80-7278-130-8.

¹⁶⁴ REID, J. *Strategic Planning Partnerships*. 2015, roč. 6, č. 4, s. 54-58. ISSN 2166-322X.

Kriminální činnost je také nejčastější způsob financování ozbrojených sil různých zájmových skupin. Místní obyvatelstvo velkou měrou ovlivňuje působení mezinárodních ozbrojených sil. Pokud místní obyvatelstvo podporuje nepřátelské ozbrojené síly nebo se dokonce samo podílí na konkrétních akcích, velmi to ztěžuje plnění úkolů mise a celé mezinárodní úsilí.¹⁶⁵

¹⁶⁵ AHMADU, V. Exploring Terror-Crime Convergence: Security leaders examine the links between terrorism and organized crime. 2015, roč. 6, č. 4, s. 40-42. ISSN 2166-322X.

8 UKONČENÍ PŮSOBENÍ AČR

Každé jednotlivé šestiměsíční působení zahraničních ozbrojených sil je charakteristické jak rutinními činnostmi, tak incidentními událostmi. Působení na zahraniční misi je považováno za úspěšné, pokud byly navázány kladné vztahy s místním obyvatelstvem; dařilo se plnit jednotlivé úkoly; dařilo se překonávat jednotlivé obtíže a problémy. Ukončení působení ozbrojených sil a prostředků v konkrétní zahraniční misi je možné několika způsoby¹⁶⁶:

- *Ukončení působení ozbrojených sil a prostředků pravidelnou rotací v kontingentu (zahraniční jednotky jsou vystřídány v rámci zachování kontinuity v působení na zahraniční misi).*
- *Úplné ukončení působení ozbrojených sil a prostředků (odstoupení těchto sil a prostředků z účasti na probíhající zahraniční misi).*
- *Ukončení působení ozbrojených sil a prostředků z důvodů ukončení zahraniční mise a to buď naplněním vymezeného rozsahu úkolů a termínů nebo jejím selháním (s tím také souvisí ukončení působení všech mezinárodních kontingentů dané mise).*¹⁶⁷

Specifické ukončení mise pak představuje návaznost další nebo nové zahraniční mise, která je plánována jako bezprostřední pokračování mise předchozí, přičemž cílem navazující mise je plnit nové a navazující úkoly. Typickým příkladem je příkladová zahraniční mise SFOR II navazující na zahraniční misi SFOR I, která navazovala na původní zahraniční misi IFOR na území Bosny a Hercegoviny.¹⁶⁸

¹⁶⁶ MAJER, P. *Armáda České republiky a zahraniční mise*. Praha: MOČR, 2003, s. 103. ISBN 80-7278-183-9.

¹⁶⁷ MAJER, P. *Armáda České republiky a zahraniční mise*. Praha: MOČR, 2003, s. 104. ISBN 80-7278-183-9.

¹⁶⁸ ROUŠAR, J. *Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO)*. Praha: MOČR, 2002, s. 96-97. ISBN 80-7278-156-1.

Ukončení působení ozbrojených sil a prostředků představuje pro každého člena kontingentu vrcholný okamžik, který představuje významný bod profesní kariéry při dovršení šestiměsíčního úsilí. Střídající jednotka seznamuje nově příchozí jednotku s prostorem odpovědnosti a formálně jí tento prostor předává, loučí se místními spolupracovníky z řad ostatních zahraničních kontingentů, místního obyvatelstva a mezinárodních organizací. Po návratu do vlasti jsou účastníci mise zařazeni zpět do mateřských jednotek a před návratem k běžné službě mají nárok na třítydenní dovolenou.¹⁶⁹

¹⁶⁹ MAJER, P. *Armáda České republiky a zahraniční mise*. Praha: MOČR, 2003, s. 104-106. ISBN 80-7278-183-9.

ZÁVĚR

Krizová situace se vždy neprojevuje bezprostředním ohrožením života místního obyvatelstva, ale jde také o prudkou změnu životních podmínek, která se vyznačuje ztrátou přístupu místního obyvatelstva k základním potravinám, energiím, službám a ztrátou přístřeší a způsobu obživy. Pokud je tato krizová situace vystupňována do takové míry, kdy nejsou schopny adekvátně reagovat pořádkové síly daného státu, je naplánována a zorganizována mezinárodní zahraniční mise.

Armáda České republiky prezentuje svou účast na zahraničních misích efektivním využitím svých ozbrojených sil a prostředků při pomáhání postiženému místnímu obyvatelstvu. Během krizové situace a ozbrojeného konfliktu nejvíce trpí právě místní obyvatelstvo, které je zároveň zásadním subjektem při obnově dané oblasti. Úspěšná obnova dané oblasti je výsledkem odborných činností vysokoškolsky vzdělaných armádních specialistů, jako jsou chemici, meteorologové, inženýři nebo vojenští policisté. Vyslání ozbrojených sil do zahraničí zároveň představuje vyvrcholení přípravy profesionálního vojáka.

Klíčovými publikacemi pro vypracování této práce byly Armáda České republiky a zahraniční mise od Petra Majera, Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO) od Jaroslava Roušara a 43. Mechanizovaný prapor v misi SFOR II od Jany Růžičkové.

Splnění cíle diplomové práce

Cíl: Charakterizovat bezpečnostní krizovou situaci a její řešení aktivním zastavením konfliktu a organizaci kroků, které slouží k opětovnému zajištění mírových podmínek a obnovení konkrétní oblasti a jednotlivé aspekty konkretizovat na příkladové zahraniční misi SFOR II v Bosně a Hercegovině.

Naplnění cíle této diplomové práce se ukázalo podstatně obtížnější, než v době jeho stanovení. Bylo třeba přesně strukturovat vybrané aspekty:

- příčiny krizové situace,
- subjekty krizové situace,
- důsledky krizové situace,
- specifika bezpečnostní krizové situace,
- obecný postup při obnově postižené oblasti,
- spolupráce místních a mezinárodních organizací,
- působení ozbrojených sil a prostředků AČR v zahraničí.

Některé poznatky bylo možno formulovat pouze ve formě obecných schémat, protože přesný popis jednotlivých kroků a postupu je součástí interních a utajovaných předpisů, které nemohly být využity pro publikování této práce. I když Česká republika sama neinicuje ani neorganizuje zahraniční mise, aktivně se zapojuje do mezinárodního úsilí svých spojenců a v rámci vojenských ozbrojených sil je AČR velmi uznávaným a ceněným spojencem. Zahraniční mírová mise SFOR II byla velmi specifická z hlediska míry úspěšnosti při plnění úkolů zajišťujících mírové podmínky a obnovení konkrétní oblasti. Tato zahraniční mise, včetně působení kontingentu AČR, je dávana za příkladovou a úspěšné poznatky a metody byly a jsou dodnes využívány.

Verifikace hypotéz

Hypotéza 1: Působení ozbrojených sil a prostředků je nezbytné pro obnovu oblasti, která byla zasažena bezpečnostní krizovou situací.

Hlavním úkolem zahraniční mírové mise SFOR II bylo pokračování ve vytváření mírových podmínek, trvalá stabilizace situace a bezpečný vývoj v regionu - to zahrnovalo kontrolu zákazu vývozu zbraní do Jugoslávie a další dílčí úkoly, které vyplývaly z naplňování civilních a vojenských aspektů Daytonské mírové

dohody. Velmi úspěšná byla také snaha mezinárodních ozbrojených sil plnit konkrétní úkoly - zamezovat sociálním, etnickým a náboženským konfliktům a teroristickým útokům; pomoc při resocializaci minoritních etnických navrátilců v daném regionu; příprava a organizace mírových jednání mezi jednotlivými zájmovými skupinami; faktická obnova infrastruktury díky práci ženijních jednotek. Takové působení ozbrojených sil dokazuje význam těchto sil při obnově zasažené oblasti a ochraně místního obyvatelstva. Hypotéza 1 byla potvrzena v plném rozsahu.

Hypotéza 2: Podpora od místního obyvatelstva a navázání přátelských vztahů s místním obyvatelstvem jsou klíčovými aspekty při plnění konkrétních úkolů a obnově konkrétní oblasti Armádou České republiky v rámci mezinárodní zahraniční mise.

Při popisu subjektů krizových situací tato práce charakterizovala zásadní a klíčovou roli místního obyvatelstva v rámci působení ozbrojených sil a prostředků AČR při plnění konkrétních úkolů. Jedná se zejména o tyto aspekty:

- logistická podpora,
- poskytování pomocných služeb a dodávání materiálů všeho druhu,
- spolupráce při realizaci jednotlivých úkolů a plnění konkrétních úkolů,
- zpravodajská a informační spolupráce.

Tato práce potvrdila, že bez výše zmíněné podpory místního obyvatelstva by se působení ozbrojených sil a prostředků – plnění jednotlivých úkolů, organizace jednotlivých kroků k obnovení mírových podmínek, zajišťování bezpečnosti dané oblasti – stalo velmi obtížným a v některých případech téměř nemožným. Správná interakce s místním obyvatelstvem je zásadní jak z hlediska velitelů ozbrojených sil, tak z hlediska řadového personálu těchto sil. Ozbrojené síly a prostředky AČR mají mezinárodní uznání pro jejich schopnost navázat kladné vztahy s místním obyvatelstvem a získání jeho respektu. Hypotéza 2 byla potvrzena v plném rozsahu.

V návaznosti na tuto diplomovou práci mohou navazovat následující témata:

- Problematika navazování vztahů ozbrojených sil s místním obyvatelstvem během výkonu zahraniční mise (s využitím konkrétních zkušeností).
- Aspekty spolupráce AČR a civilních mezinárodních organizací během řešení krizových a bezpečnostních krizových situací.
- Současné zahraniční mise AČR jako pokračování odkazu československých legionářů.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ANTONOVÁ, B. *Možnosti krizového řízení veřejnou správou*. In: *Sborník příspěvků z mezinárodní doktorské vědecké konference INPROFORUM Junior 2010*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Ekonomická fakulta, 2010, s. 17-22. ISBN 978-80-7394-226-7.

BAHMANYAR, M. *Jeskyně v Afghánistánu : Horské pevnosti mudžáhidů, Tálibánu, al-Káidy*. Praha: Grand publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2.

KARAFFA, V. *Příručka vojáka AČR*. Vyškov, Správa doktrín ŘeVD, 2007.

KUBAL, M. *Válka o Irák očima tří českých reportérů*. Praha: Volvox Globator, 2003. ISBN 80-7207-506-3.

LANG, P. *Premiéra české „casy“: Vzdušné síly Armády ČR modernizují svůj park o taktický transportní letoun CASA C-295M*. 2010, roč. 13, č. 2, s. 2-6. ISSN 1211-801X.

LINHART, P. *Ochrana obyvatelstva a terorismus: distanční opora*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009. ISBN 978-80-7395-165-8.

MAJER, P. *Armáda České republiky a zahraniční mise*. Praha: MOČR, 2003. ISBN 80-7278-183-9.

MATĚJKA, D. *Česká republika a NATO*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1996. ISBN 80-85864-18-5.

McNAB, A. *Okamžitá akce*. Frýdek-Místek: Alpress, 1997. ISBN 80-7218-036-3.

PETRUŽÁLKOVÁ, K. *Schvalovací proces účasti Armády České republiky v zahraničních operacích*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí diplomové práce: Vít Střítecký.

RÁKOSNÍK, J. *Cukr a bič kancléře Bismarcka*. 2004, roč. 15, č. 5, s. 130-138. ISSN 1210-6097.

REKTOŘÍK, J. *Krizový management ve veřejné správě: Teorie a praxe*. Praha: Ekopress, 2004. ISBN 978-80-8611-983-0.

ROUŠAR, J. *Česká republika a její profesionální armáda*. 1. vyd. Praha: MOČR-AVIS, 2006. ISBN 80-7278-344-0.

ROUŠAR, J. *Čeští vojáci v Bosně a Hercegovině (V mírových operacích pod vedením NATO)*. Praha, MOČR, 2002. ISBN 80-7278-156-1.

RŮŽIČKOVÁ, J. *43. Mechanizovaný prapor v misi SFOR II*. Praha: MOČR, 2001. ISBN 80-7278-130-8.

ŠTOREK, J. *Příručka pro krizové řízení v ČČK*. Praha: Úřad ČČK, 2000.

ŠVEJNOHA, J. *Historie Mezinárodního Červeného kříže*. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2008. ISBN 978-80-87036-28-0.

TSOURAS, P. G. *Slovník vojenských citátů*. Praha: Baronet, 2007. ISBN 978-80-7384-048-8.

VOSKA, M. *Válečné právo*. 2015, č. 6, s. 12-14. ISSN 1211-801X.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

AHMADU, V. *Exploring Terror-Crime Convergence: Security leaders examine the links between terrorism and organized crime*. 2015, roč. 6, č. 4. ISSN 2166-322X.

CHRISTIANSEN, M.G. *Humanitarian Intervention: Legal and Political Aspects*. Copenhagen: Danish Institute of International Affairs, 1999. ISBN 87-90681-21-5.

MÜNCHOV, S. *The Benefits of Civilian-Military Cooperation*. 2015, roč. 6, č. 2. ISSN 2166-322X

POPOV, J. *The Risk From Returness*. 2015, roč. 6, č. 2. ISSN 2166-322X

REID, J. *Strategic Planning Partnerships*. 2015, roč. 6, č. 4. ISSN 2166-322X.

Seznam použitých internetových zdrojů

MVČR. *Portál veřejné správy* [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z:
<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=48030&recShow=10&nr=219~2F1999rpp=15#parCnt>

MOČR. *Parlament schválil mandát pro působení vojáků v zahraničních misích* [online]. © 3. 11. 2014 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/parlament-schvalil-mandat-pro-pusobeni-vojaku-v-zahranicnich-misich--104200/>

OSN. *Historie* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/osn/historie/>

OSN. *Organizační struktura* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z:
<http://www.osn.cz/osn/organizacni-struktura/>

OSN. *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

NATO-OTAN. *A short history of NATO* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z:
<http://www.nato.int/history/nato-history.html>

JAGELLO 2000. *Washingtonská smlouva – plné znění zakládajícího dokumentu NATO* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z:
http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/washingtonskasmlouva.htm

JAGELLO 2000. *Shceffer končí po bezmála šesti letech v čele NATO* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/scheffer-konci-po-bezmala-sesti-letech-v-cele-nato-f7z/na_zpravy.aspx?c=A090730_144641_na_zpravy_m02

JAGELLO 2000. *Armáda ČR v zahraničních misích* [online]. [cit. 2016-02-28].
Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/armada-cr-v-zahranicnich-misich-dmm-na_analyzy.aspx?c=A081118_093530_na_analyzy_m02

JAGELLO 2000. *Co je NATO – Podrobněji o cílech a poslání* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/cojenato.htm

MOČR. *ALTHEA* [online]. © 27. 6. 2008 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/historie-misi/althea-6391/>

MZVČR. *Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/obse/index.html

EU. *Tisková zpráva. Mimořádné zasedání – Obecné záležitosti a vnější vztahy. Brusel 13. srpna 2008* [online]. © 22. 10. 2015 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-08-236_cs.htm

ADÁMKOVÁ, A. *Maastrichtská smlouva* [online]. © 3. 12. 2008 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/evropskaunie/smlouvyadokumenty/_zprava/521853

EU. *Jednotlivé země* [online]. © 8. 12. 2015 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/index_cs.htm

EU. *Tisková zpráva č. 70/09. Brusel 8. září 2009* [online]. © 8. 12. 2015 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_CJE-09-70_cs.htm

MZČR. *Světová zdravotnická organizace* [online]. © 29. 5. 2014 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/obsah/svetova-zdravotnicka-organizace_3115_8.html

PS PČR. *Usnesení PS č. 497* [online]. © 31. 10. 2014 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=101929>

SENÁT PČR. *635. usnesení Senátu* [online]. © 23. 10. 2014 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=74089>

MOČR. *Parlament schválil mandát pro působení vojáků v zahraničních misích* [online]. © 3. 11. 2014 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/parlament-schvalil-mandat-pro-pusobeni-vojaku-v-zahranicnich-misich--104200/>

MOČR. *Sněmovna podpořila plán zahraničních misí na roky 2013 a 2014* [online]. © 12. 6. 2012 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/snemovna-podporila-plan-zahranicnich-misi-na-roky-2013-a-2014-70756/>

MOČR. *Mandát příslušníků Armády České republiky v zahraničních misích* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=9679>

MOČR. *V protiteroristických operacích se vystříдалo už 10 tisíc českých vojáků* [online]. © 11. 9. 2011 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/v-protiteroristickych-operacich-se-vystridalo-uz-10-tisic-ceskych-vojaku-59608/>

ČERNÝ, J. *Studijní opora. Velení vojskům a štábní práce* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: https://moodle.unob.cz/pluginfile.php/38748/mod_resource/content/1/STUDIJNI%C3%8D%20OPORA%208.SEMESTR%20.pdf

FIKR, T. *Logistické zabezpečení v námořní dopravě ve společnosti DHL* [online]. Přerov, 2011. [cit. 2016-02-28] Vedoucí bakalářské práce: Markéta Hlavsová. Bakalářská práce. Vysoká škola logistiky o.p.s. Vedoucí bakalářské práce: Markéta Hlavsová. Dostupné z: http://theses.cz/id/wampiw/1_bakalarka.doc

SEZNAM ZKRATEK

AČR – Armáda České republiky

AVIS – Agentura vojenských informací a služeb

CIMIC – Civil-military Co-operation

ČSLA – Československá lidová armáda

EAPC – European Association for Palliative Care

EU – Evropská unie

GŠ AČR – Generální štáb Armády České republiky

HO – Health Organisation (Zdravotnická organizace)

ICRC – International Committee of the Red Cross

IFOR – Implementation Forces

MO ČR – Ministerstvo obrany České republiky

MV ČR – Ministerstvo vnitra České republiky

MZ ČR – Ministerstvo zdravotnictví České republiky

MZV ČR – Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

NATO – North Atlantic Treaty Organization

NGŠ AČR – Náčelník Generálního štábu Armády České republiky

OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OdZOZ – Oddělení zabezpečení odborníků v zahraničí

OIHP – Office International d'Hygiène Publique

OSN – Organizace spojených národů

PfP – Partnership for Peace

SFOR – Stabilisation Forces

UNPROFOR – United Nations Protection Forces

ÚřZZA – Úřad zabezpečení zahraničních aktivit

ÚV ČR – Úřad vlády České republiky

VN – Vojenská nemocnice

WHO – World Health Organization

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Přehled zahraničních misí AČR (stav k září 2015)	I
Příloha B – Přehled padlých vojáků AČR na zahraničních misích	V
Příloha C – Grafické označení misí SFOR a SFOR II	VII
Příloha D - Letiště v Kábulu	VIII
Příloha E - Typický pohled na Afghánistán z paluby vrtulníku	IX
Příloha F - Jedna z nekonečných patrol	X

Příloha A – Přehled zahraničních misí AČR (stav k září 2015)

	NÁZEV	POČET	KDO	KDY
1.	POUŠTNÍ BOUŘE Osvobozovací operace	200	ČSLA	1990 - 1991 Kuvajt
2.	UNGCI Humanitární operace	320	AČR	1991 - 2003 Irák
3.	UNPROFOR Mírová mise	2250	ČSLA AČR	1992 - 1995 Země bývalé Jugoslávie
4.	UNCRO Mírová mise	750	AČR	3/1995 - 1/1996 Chorvatsko - Krajina
5.	UNTAES Mise - polní nemocnice	100	AČR	1/1996 - 1/1998 Chorvatsko - Vých. Slavonie
6.	IFOR, SFOR, SFOR II Mírová operace	6300	AČR	1996 - 12/2001 Bosna a Hercegovina, Chorvatsko
7.	AFOR 6. polní nemocnice	100	AČR	1999 Albánie + Turecko (zemětřesení)
8.	KFOR Mírová operace	3070	AČR	1999 - 2/2002 Kosovo
9.	ESSENTIAL HARVEST (TFH) Mírová operace	120	AČR	8 - 10/2001 Makedonie
10.	KFOR Česko-slovenský prapor	2400	AČR	2/2002 - 7/2005 Kosovo
11.	KFOR brigáda a úkolové uskupení Střed	3070	AČR	2005 - 2011 Šajkovac, Kosovo
12.	SFOR Velitelství + civilní spolupráce	42	AČR	2002 - 12/2004 Bosna a Hercegovina

13.	TRVALÁ SVOBODA Protiteroristická operace	612	AČR	3/2002 - 6/2003 Kuvajt
14.	ISAF Mírová operace - (6. a 11. polní nemocnice)	269	AČR	4/2002 - 1/2003 Afghánistán
15.	ISAF Polní chirurgický tým	11	AČR	1/2003 - 4/2003 Afghánistán
16.	IZ SFOR Kontingent 7. polní nemocnice	526	AČR	4/2003 - 12/2003 Irák, Basra
17.	IZ SFOR (MNF - I) Kontingent Vojenské policie	1273	AČR	12/2003 - 12/2006 Irák, Shaibah
18.	CONCORDIA operace EU	2	AČR	4/2003 - 12/2003 Makedonie
19.	ISAF EOD + meteo Letiště Kábul	350	AČR	od 3/2004 - 3/2007 Afghánistán
20.	TRVALÁ SVOBODA - 2004 601. skss	120	AČR	3 - 8/2004 Afghánistán
21.	WINTER RACE humanitární operace NATO v Pákistánu	29	AČR	Pákistán
22.	TRVALÁ SVOBODA - 2006 operace NATO v Afghánistánu	120	AČR	Afghánistán
23.	ALTHEA Operace Evropské unie Bosna a Hercegovina	400	AČR	Bosna a Hercegovina 2.12.2004- 26.6.2008
24.	MNF I Operace koalice mnohonárodních sil - Irák	423	AČR	-12/2008 Irák
25.	KAIA - ISAF Polní nemocnice na kábulském mezinárodním letišti KAIA	658	AČR	4/2007- 12/2008 Afghánistán
26.	Výcviková mise NATO v Iráku - NTM - I	4	AČR	ukončena 28. 2. 2009
26.	Mise ISAF Uruzgán Ochrana a obrana základny Camp Hadrian	200	AČR	ukončena 20. 3. 2009

27.	Operace Evropské unie “EUFOR” Čad (http://consilium.europa.eu)	2	AČR	ukončena 15. 3. 2009
28.	BALTIC AIR POLICING 2009 Litva	2 x 75	AČR	ukončena 1. 9. 2009
29.	TRVALÁ SVOBODA - 2008-2009 Afghánistán	3 x 100	AČR	2008 - 2009
30.	Vrtulníková jednotka HELI UNIT ISAF Afghánistán	7 x 100	AČR	2009 - 2011
31.	Úkolová uskupení 601. skss v misi ISAF Afghánistán, Nangarhár	2 x 100	601. skss	6/2011 - 6/2012
32.	BALTIC AIR POLICING 2012 Litva	2 x 64	AČR	ukončena 4. 1. 2013
33.	Výcvikové jednotky Vojenské policie Afghánistán, Wardak, ISAF	4 x 12	AČR	ukončena 31. 3. 2013
34.	Operational Mentoring and Liaison Team - OMLT Operační výcvikový a styčný tým Afghánistán, Wardak, ISAF	5 x 54	AČR	ukončena 30. 4. 2013
35.	ISAF PRT Provinční rekonstrukční tým jedenáct jednotek Afghánistán, Lógar, ISAF	více než 2500, až třetina několikrát	AČR a civilní experti	hlavní část ukončena 31. 1. 2013 odsun a předání materiálu ukončeno v červenci 2013
36.	1. MAT Wardak ISAF Military Advisory Team Afghánistán, Wardak, ISAF	59	AČR	4/2013 - 10/2013 mise ukončena v září a přesun do ČR v říjnu 2013
37.	1. MAT Lógar ISAF Military Advisory Team Afghánistán, Lógar, ISAF	64	AČR	3/2013 - 9/2013 mise ukončena v září a přesun do ČR v říjnu 2013
38.	Air Policing Letiště Keflavik Island	75	AČR	10/2014 - 12/2014

39.	Active Fence Letiště Incirlik Turecko	7	AČR	9/2014 - 1/2015
40.	Air Surveillance Letiště Keflavik Island	70	AČR	7 - 8/2015

Zdroj:¹⁷⁰

¹⁷⁰ MOČR. *Historie zahraničních misí* [online]. © 2. 6. 2016 [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/historie-misi/historie-zahranicnich-misi-3699/>

Příloha B – Přehled padlých vojáků AČR na zahraničních misích

	Jméno a příjmení	Datum úmrtí	Příčina
1.	podporučík Petr Šimonka	19.2.1991	Nešťastnou náhodou se zastřelil při vyhlášení poplachu v Hafr Al Batin (Arábie)
2.	podporučík Václav Martínek	13.1.1994	Nezaviněná dopravní nehoda při plnění úkolů v misi UNPROFOR
3.	podplukovník Josef Skyba	31.5.1994	Dopravní nehoda při plnění úkolů v misi UNPROFOR
4.	četař Petr Hos	21.3.1995	Dopravní nehoda při plnění úkolů v misi UNPROFOR
5.	kapitán Josef Palov	25.3.1995	Zastřelen jiným příslušníkem mise UNPROFOR
6.	podporučík i.m. Luděk Zeman	5.8.1995	Zahynul při chorvatské ofenzivě (UNCRO)
7.	podporučík i.m. Petr Valeš	5.8.1995	Zahynul při chorvatské ofenzivě (UNCRO)
8.	major Jaromír Nasavrcký(podplukovník.i.m.)	25.10.1998	Zahynul při nehodě vrtulníku (SFOR)
9.	kapitán Rostislav Samec(major.i.m.)	25.10.1998	Zahynul při nehodě vrtulníku (SFOR)
10.	kapitán Bohumil Vávrů(major i.m.)	25.10.1998	Zahynul při nehodě vrtulníku (SFOR)
11.	rotmistr Ivan Zapadlo(podporučík i.m.)	13.7. 2001	Zahynul při manipulaci s výbušninou
12.	Luděk Severa(podporučík i.m.)	14.9.2002	Zahynul při dopravní nehodě OT-64 (KFOR)
13.	Vlastislav Hendrich(podporučík i.m.)	14.9.2002	Zahynul při dopravní nehodě OT-64 (KFOR)
14.	nadrotmistr Pavel Mauer(podporučík i.m.)	22.5. 2003	Zemřel na následky po dopravní nehodě u osady Al Ad Kharba (9.5.2003 - Irák) po převozu do České republiky
15.	praporčík Lubomír Bejdák	30.7.2006	Sebevražda (KFOR)
16.	rotný Nikolaj Martynov	3.5.2007	Zahynul při sesuvu půdy (ISAF - PRT)
17.	praporčík Milan Štěrba(podporučík i.m.)	17.3.2008	SOG VP. Zahynul při sebevražedném atentátu v Gerešku, Afghánistán
18.	Radim Vaculík(praporčík i.m.)	30.4.2008	Zahynul po nájezdu vozidla na improvizovaný nástražný systém (ISAF)
19.	rotmistr Robert Vyroubal(poručík i.m.)	31.5.2011	Zahynul po nájezdu vozidla na improvizovaný nástražný systém

			(ISAF)
20.	rotmistr Adrian Werner (poručík i.m.)	9.10.2011	Ve VN v Olomouci podlehl následkům střelného zranění ze dne 6.7.2011 (ISAF)
21.	rotmistr David Beneš (štábní praporčík i.m.)	8.7.2014	Zahynul při útoku sebevražedného atentátníka, Bagrám, Parwan (ISAF)
22.	četař Ivo Klusák (štábní praporčík i.m.)	8.7.2014	Zahynul při útoku sebevražedného atentátníka, Bagrám, Parwan (ISAF)
23.	desátník Libor Ligač (štábní praporčík i.m.)	8.7.2014	Zahynul při útoku sebevražedného atentátníka, Bagrám, Parwan (ISAF)
24.	desátník Jan Šenkýř (štábní praporčík i.m.)	8.7.2014	Zahynul při útoku sebevražedného atentátníka, Bagrám, Parwan (ISAF)
25.	rotmistr Jaroslav Lieskovan (štábní praporčík i.m.)	14.7.2014	V ÚVN Praha podlehl následkům těžkých zranění ze dne 8.7.2014 po útoku sebevražedného atentátníka, Bagrám, Parwan (ISAF)

Zdroj:¹⁷¹

¹⁷¹ MOČR. *Čeští vojáci, kteří zahynuli při nasazení v zahraničních misích* [online]. © 6. 10. 2014 [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/historie-misi/zahynuli/prehled-smrtelne-zranenych-prislusniku-acr--100629/>

Příloha C – Grafické označení misí SFOR a SFOR II

Zdroj:¹⁷²

¹⁷² MOČR. *SFOR II – velitelství a civilní – vojenská spolupráce* [online]. © 2. 2. 2005 [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3712>

Příloha D - Letiště v Kábulu

Zdroj:¹⁷³

¹⁷³ Vlastní archiv autora.

Příloha E - Typický pohled na Afghánistán z paluby vrtulníku

Zdroj:¹⁷⁴

¹⁷⁴ Vlastní archiv autora.

Příloha F - Jedna z nekonečných patrol

Zdroj:¹⁷⁵

¹⁷⁵ Vlastní archiv autora.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Lukáš Kohút

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: Prezenční

Název práce: Vybrané aspekty zahraničních misí AČR

Rok: 2016

Počet stran textu bez příloh: 69

Celkový počet stran příloh: 11

Počet titulů českých použitých zdrojů: 19

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 5

Počet internetových zdrojů: 25

Vedoucí práce: PhDr. Marie Hamplová, Ph.D.